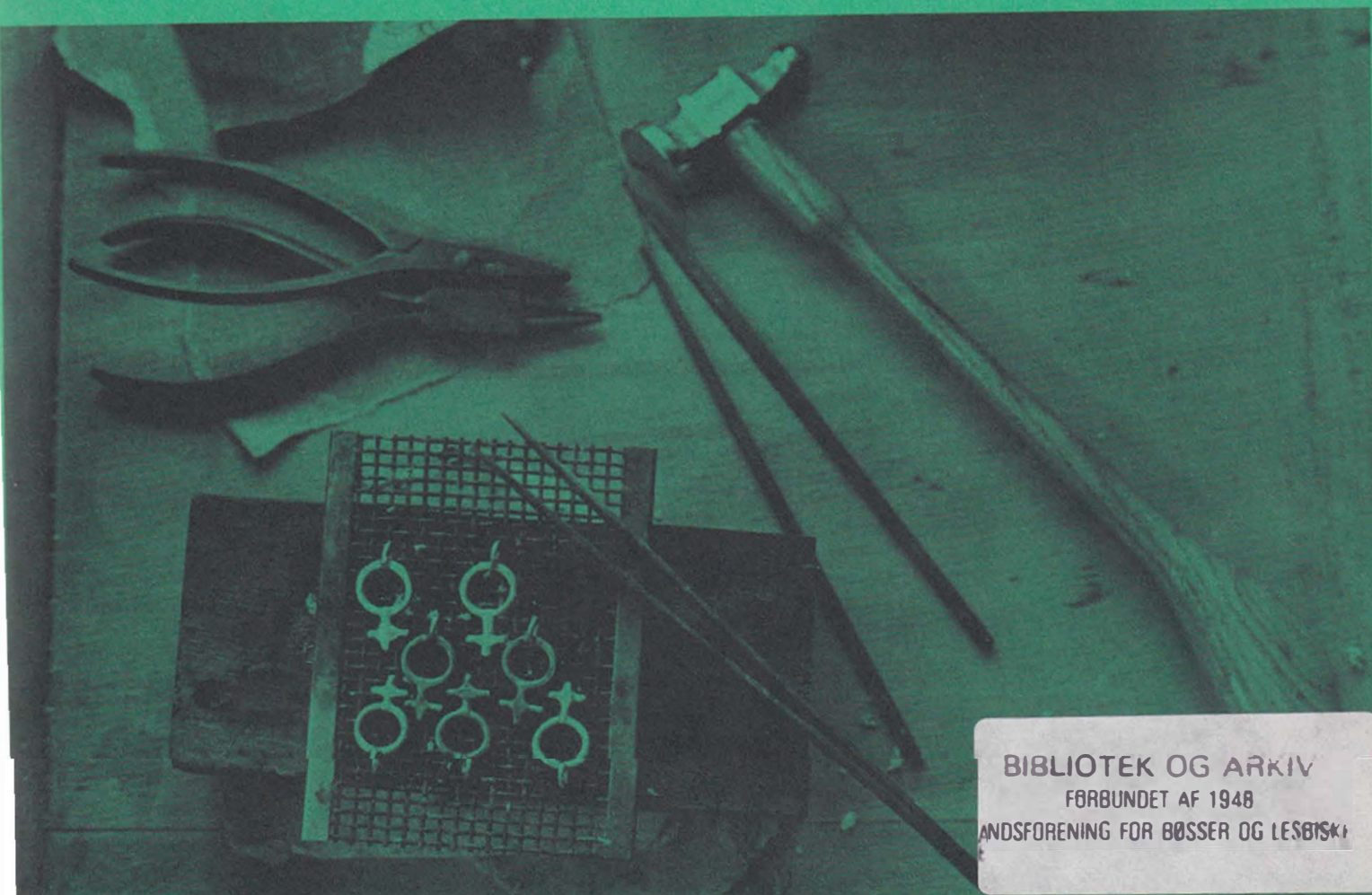

♀♀ KVINDE ♀♀ KVINDE

FRA LESBISK BEVÆGELSE

BIBLIOTEK OG ARKIV
FØRBUNDET AF 1948
LANDSFØRENING FOR BØSSER OG LESBISKE

NR. 7

MAJ -78

PRIS 10 KR.

VI BLIR FLER OG FLER .....

Vi laver dette blad, fordi VI VED,

at der er en skrigende mangel på oplysning om lesbiske skrevet af lesbiske for lesbiske,

at der er mange lesbiske, der lever skjult, ensomt, isoleret alene eller parvis og

at samfundet bruger os som skræmmebillede ved at kalde os: mandhaftige, mandehadere, frustrerede kællinger, seksuelt afsporede.....

for at bevare myten om kvinden som: den kvindelige, moderlige, eftergivende, uselvstændige, mandens underdanige.....

VI TROR,

at en aktiv lesbisk manifestation er en nødvendig del af den kvindebevægelse, som skal til for at nedbryde den fundamentale undertrykkelse i samfundet.

Ansvarshavende redaktører:

Bodil Højbjerg
Vivi Jelstrup
Birgitta Johansson
Gitte Müller
Kirsten Skafte

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Indholdsfortegnelse

1. Maj	side	4
8 Marts	"	5
Et spansk kvindefængsel	"	7
Indtryk fra lesbisk uge 1977	"	10
Lesbi - Ane	"	11
Lesbisk mor	"	12
Et digt	"	13
Et eventyr	"	14
Der er lesbiske overalt	"	15
Kære Aurora	"	21
Bogliste	"	35

SEJERØ 1978

16. JUNI - 25. AUGUST

LESBISK BEVÆGELSE arrangerer igen i år en kvindelejr på SEJERØ. Lejren vil vare fra den 16. juni til den 25. august 1978, inclusive for- og efterlejr, der vil ligge i henholdsvis ugen efter den 16. juni og i ugen før den 25. august. Der vil ikke være specielle emneuger, heller ikke internationale uger, idet vi håber at kunne fordele presset på de internationale uger over hele perioden. Lejren er beregnet til ca. 60 kvinder pr. uge.

Prisen er: Kr. 250,- pr. uge, børn er gratis. Pris pr. dag ca. kr. 35,-.

Tilmelding: Du behøver ikke tilmelde dig i forvejen, men hvis du ønsker i betale forud, kan det ske på giro nr. 3297462.

Medbring: Sovepose (underlag), lommelygte (der er ikke elektricitet i lejren), spisegrej, varmt tøj o.s.v.

Lejrens adresse er: Kvindelejren, Masørup, 4592 Sejerø. Telf. (03) 490231.

Hvis du ønsker nærmere oplysninger, kan du ringe eller skrive til: Sejerøgruppen, Lesbisk Bevægelse, Kvindehuset, Gothersgade 37, 1123 København K. Telf. 145171.

1. MAJ

Vi er kvinder, og vi er undertrykt som kvinder i et patriarkalsk samfund. Vi er lesbiske - og vi er undertrykt som homoseksuelle - ikke mindst gennem fortielse og usyliggørelse. Kvinder, der elsker kvinder, er farlige for samfundet. Fordi:

Kvinder, der elsker kvinder, indordner sig ikke i patriarkalske kernefamilier.

Kvinder, der elsker kvinder, truer mandssamfundets magt over reproduktionen.

Undertrykkelsen af os som lesbiske er jo i sin yderste konsekvens et spejl af den generelle kvindeundertrykkelse i et samfund, hvor en kvinde kun er en kvinde, hvis hun forholder sig til mænd. Vi ser overalt i verden en intensivning af kvindeundertrykkelsen gå hånd i hånd med en skærpet undertrykkelse af lesbiske.

Et tydeligt eksempel på dette er Anita Bryants korstog mod homoseksuelle i USA, som følges tæt af forstærkede myter om kvinders rette roller og plads i samfundet.

Vi ved, at sådanne angreb ikke er tilfældige udtryk for individuelle personers ekstreme synspunkter. Skruen strammes tydeligvis i takt med den almindelige økonomiske og politiske stramning. Og overgrebene i USA er yderst velfinansierede og velorganiserede. Ligeså klart er de tilsvarende tendenser i Danmark udtryk for den generelle højredrejning. Derfor ser vi enkelte indeklemte mænds udgydelser i pressen og andre steder som de første svage ulvehyl. Det er jo toner, vi har hørt før i historien, når mænd i blodig alvor begynder at påstå, at lesbiske er psykisk usunde og uegnede til at deltage i politisk arbejde. For nu at nævne ét eksempel.

Men det er op til os, hvor længe endnu, ulvene skal få lov til at hyle.

DE VED, vi er farlige for deres samfundsorden.

VI VED, at kvinder sammen er stærke.

Men hvad så, når vi ser på dem, som kalder sig vore venner i kampen mod højredrejningen? DKPs reaktion i 8. marts-parolediskussionerne skar det ud i pap, at socialisme ikke automatisk betyder opgør med patriarkat, kvindeundertrykkelse og tvangsheteroseksualitet. Er vi heldige, giver de os måske lov til at eksistere som lesbiske. Men vi skal ikke tro, vi er noget, andet end tolererede afvigere fra den sunde, revolutionære og rødkindede, heteroseksuelle kernefamilie. Den slags tolerance har vi ikke brug for. Selv skulderklap kan tvinge én i knæ.

Men nu skal de stygge DKPere ikke få os til at falde på røven over resten af venstrefløj. Den smule verbal støtte, vi fik visse steder fra til vores 8. marts-parole, siger intet om den kvindepolitik, der reelt føres - eller ikke føres - på venstrefløj.

Vi vil ikke i Lesbisk Bevægelse have patent på lesbisk kamp, hvis det skal forstås på den måde, at partierne så kan klare sig ved at udtrykke "solidaritet" med os en gang om året.

I stedet vil vi spørge: hvor er de lesbiske i jeres partier???

Hvordan sørger I for, at deres situation og deres kamp kommer til udtryk i den politik, I fører???

Lesbiske er virkelige - osse på venstrefløj.

Men indtil I får øje på dem, vil VI kæmpe kvindekamp sammen med alle de kvinder, der vil være med.

For LESBISK KAMP ER KVINDEKAMP - og KVINDEKAMP ER LESBISK KAMP.

Lesbiske
er
ganske
almindelige
samfunds-
borgere!

"Vil man noget, må man faktisk kæmpe for det," sagde en stemme i radioen.

Men hvis en kvinde kæmper for sin egen ret, for lighed, for lige vilkår, lige løn, medbestemmelse,

så begynder tillægsordene at hagle:

kvindesagskvinde, penismisundelse, blåstrømpe, skal hun osse ryge cigarer, feminist, lebbe, er hun gift, har hun haft en fyr, maskulin, skred han fra hende,

de er sure, sagde røven, frigid, overklasseløg.

Vil man noget, må man faktisk kæmpe for det.

Tatiana Sundgren

Her bakkede vi nok ikke RSB nok op, og forslaget faldt også. RSF støttede. Kl. 0¹⁵ kom så den principielle diskussion, Rødstrømperne havde ønsket. RSB ønskede: Ingen klassekamp uden kvindekamp-ingen kvindekamp uden klassekamp kædet sammen med Lesbisk kamp er kvindekamp-kvindekamp er lesbisk kamp. DKU foreslog igen afstemning, vel vidende om sit sikre flertal i ryggen. RSB nedlagde veto, VS sprang til med Lesbisk kamp er kvindekamp-kvindekamp er lesbisk kamp som underparole. RSB og LB var indforstået. Derefter nedlagde BUPL og PMF veto (PMF havde ikke engang diskuteret det hjemmefra!!) Kvindefronten foreslog, at vi kunne ændre parolen eller bruge 'nej til diskrimination af lesbiske. Vi forklarede, at vi ikke ville gå under en parole, der blot vil tolerere os, men ikke vil se lesbiskhed (også kaldet lesbianisme el. kvindelig homoseksualitet) som et alternativ. Og at vores parole krævede en solidaritet mellem heteroseksuelle og lesbiske kvinder. - Herefter trak VS deres paroleforslag om 'nej til diskrimination af lesbiske tilbage. RSF insisterede på det principielle i, at LB fik sin parole med. Herefter holdt DKU en tale, der gik ud på, at betragtede man billedkunsten gennem tiderne, kunne man se, at homoseksualitet altid trådte frem i krisetider og var et udtryk for borgerlig dekadence osv. .... Nogen lo-andre blev lammede. Herefter var det klart, at vi måtte skilles. og dette skete. Da havde DKU, DKP, BUPL, PMF LLO og BOSL nedlagt veto. RSB, SFU, RSF, VS, F.48, LB og siden Økofeministerne fortsatte med at mødes og arrangerede 8.marts i det gamle hus.

Der blev udarbejdet en folder, der forklarede vore synspunkter. Den 8.marts om aftenen var der møder om Lee Cooper-strejken, HK-organisering, om p-pillesagen, og BUPL fortalte om nedskæringer(!) samt introduktion til Lesbisk bevægelse. Herefter fest. Siden bruddet i februar har debatten kørt i aviserne. Udsprunget af DKUs udtalelser om den borgerlige dekadence. Desværre har vi i Lesbisk bevægelse været alt for træge til at komme frem med skrivemaskinerne. Men Rødstr. har støttet os, enkelte bøsser, F.48 og andre enkeltpersoner har rejst debatten rundt omkring. For det er jo det, vi ønsker. Debat. I løbet af april har Lesbisk bevægelse modtaget henvendelser fra Komm.S., Kvindefronten og BUPL om at mødes og diskutere. Når vi vurderer samarbejdsforløbet, er det klart, at 8.marts blev styret af DKP og dets dækorganisationer og domineret af mænd. Paroleforslagene var i visse tilfælde de forskellige organisationers og ikke kvindegruppernes. F.eks. ønskede BUPL 'Flere, bedre og billigere daginstitutioner', hvorimod Kvindebevægelserne krævede 'Gratis daginstitutioner til alle børn'. - Et samarbejde af denne art bliver mindre progressivt, når partierne ikke laver kvindegrupper, der kan fremføre kvinders krav. Vi mener, at enhedsarbejde majoriserer og ensretter og at kræve parolefrihed betyder for os ikke splitelse, men simpelthen en påvisning af, hvor forskellige steder fra, kvinder kæmper. Den opbakning, vi denne gang har fået fra Rødstrømpebevægelsen, gør os meget trygge og opmuntrer os til at kæmpe videre.

I Sovjetunionen fejres 8. marts som 'Mors dag'. 8. marts 1978 blev ingen undtagelse. Her venter ægtemændene i stimer foran en blomsterbutik i Moskva. Lillemor skal have en buket i dagens anledning.

ET SPANSK KVINDEFÆNGSEL

Dette er et afsnit af en bog skrevet af den kvindelige spanske advokat Lidia Falcón, hvis bog 'Breve til en spansk tåbe' udkom på dansk forrige år. Hun er en af Spaniens mest kendte feminister, har været med til at starte det feministiske blad 'Vindicación Feminista' og forlaget 'Ediciones de Feminismo' hvor denne bog er udkommet i juni 1977. Titlen er 'En el infierno - sur mujer en las cárceles de Espana' (I helvede - at være kvinde i spanske fængsler). Lidia Falcón har selv været fængslet i forbindelse med sagen omkring Eva Forest. Denne bog er et rystende dokument over forholdene i spanske kvindefængsler, og kapitlet, jeg har valgt, handler om fængslingen af en lesbisk. Det at være lesbisk er i Spanien nok til, at man bliver forfulgt og arresteret og, i mange tilfælde, sendt til de såkaldte 'sociale genoprettelses-centre for ikke tilpassede kvinder', hvor 'behandlingen' bl.a. består i elektrochok o.lign.

DEN GENOPRETTEDE MORAL

Concha rystede pludseligt den hånd af sig, som holdt hårdt på hendes skulder. Bevidstheden om det, der lige var sket blandedes med tidligere oplevelser. Martita og Berta havde samme ansigt og deres kroppe løb ud i ét. Men der var ingen bebrejdelser i deres blikke, lægge elskede de hende, de var taknemmelige for den lykke, de havde oplevet ved hendes side. Hvorfor så dette? Hun havde aldrig gjort nogen ondt. Hvad mere ønskede de?

Concha skreg igen og hånden trykkede mod hendes mund, mens andre hænder holdt hendes arme fast, vred hendes håndled om. Hun forsøgte at frigøre sig med mere kraft, og en rusken gjorde hende ude af stand til at røre sig. Det var som om hendes muskler blev ødelagt, smerterne fik hende til at skribe igen og trykket mod munden blev kraftigere. Hun forsøgte at trække vejret, bevægelsen blev misforstået og blev gengældt med et kraftigt ryk i håret. Hun forsøgte forgæves at få sine bødler til at forstå, at hun gav efter, gav op, men enhver af hendes bevægelser skræmte de kvinder, som skulle kue hende, underkaste hende fængslets strenge og urørlige normer. Og pludselig forstod hun, at de var bange for hende. At til trods for hendes skrøbelige, kvindelige udseende, skræmte hendes 'sexuelle tilbøjelighed' de lydige vogtere af en moral, som er anerkendt som den naturlige. Concha kunne pludselig skimte en hvid kittel ved siden af sig, og hun mærkede smerten fra et stik i låret. Hun gled over i en søvntilstand med et overrasket udtryk i ansigtet.

Det var godt at slappe af, lægge sig ned, glemme, eller endnu bedre, kun huske det, der var værd at huske. Og forestille sig en verden, hvor kærligheden ikke adskilte, og ingen hånede eller spærrede kvinder som hende inde.

Og hvordan var hun? Ved hendes side hviskede Berta kærligt til hende. Bertas hud var klød, blød og blid som hendes stemme. Hendes åndedræt blev heftigere under hendes kærtegn, og nydelsen blev både brændende og beroligende på én gang. Hendes krop var smuk, hendes bevægelser harmoniske, hos hende fandtes ikke den råhed, som en mands vægt og styrke gav ham. Og hun vidste, fordi Berta var ligesom Concha, hvordan hun kunne give sin elskede nydelse. Og Concha elskede blidheden, skønheden, klarheden, hos den kvinde, som omfavnede hende uden aggressivitet, som besvarede hendes kærtegn uden voldsomhed. Og Concha ønskede kun at blive elsket af kvinder som hende selv, med hvem hun ikke skulle tale den fremmede, maskuline jargon og hvis harmoniske bevægelser var så forskellige fra de maskuline lemmers voldsomme og klodsede bevægelser. Hvorfor skulle hun kunne lide en mands behårede krop? Martita kom til syne i hendes drøm. Denne lille tynde og grimme pige, hungrende efter ømhed og den kærlighed, som var blevet hende nægtet fra hun kom til verden på Ventas-fængslets fødeklinik. Hun var ikke vred længere. Hun smilede taknemmeligt over den opmærksomhed, hun fik fra Concha, hvis hjælp hun behøvede så meget. Og hvorfor kunne hun ikke hjælpe hende? Og hvor-

for skulle hun lade den officielle moral få hende til at gå under i et eller andet bordel, og dermed følge den forudlestemte bane, som er accepteret af samfundet i stedet for at tillade hende at leve sammen med en anden kvinde som Concha?

Concha begyndte at vågne op fra den kunstige hviles brønd, for derefter at opdage, at hun befandt sig i straffecellens ensomhed. I sit 40-årige liv havde hun aldrig gjort nogen noget; hun betalte alt til tiden, gjorde sin pligt som skatteborger, bedre end så mange andre ... hun smilede da hun tænkte på sin fars årligt tilbagevendende skattesnyderier. Og smilet forsvandt da hun kom til at tænke på andre af hendes fars færdigheder. Og hvornår var han blevet fængslet eller i det mindste udstødt af samfundet, af sin vennekreds, af sit arbejde, til trods for branderter i kasinoet, skandaler med utallige elskerinder, som han hæmningsløst fremviste overalt i den lille provinsby, ligegyldigheden og den konstante aggressivitet, som han viste overfor sin kone og sine børn, den tyranniske måde han behandlede sine underordnede på?

Og hvad mere kunne man ønske af hende? Ingen anerkendte den forsigtighed, hun altid havde udvist ved at skjule sin forkærlighed (for kvinder), ved offentligt altid at opføre sig upåklageligt, ved at holde sig væk fra de veninder hvis udseende og opførsel skapte mistanke og med hvem hun på den anden side heller ikke folte sig særlig godt tilpas, fordi hun ikke delte deres trang til eksiktionisme og imitation af mandschauvinismen. Krævede hun af andre, at de skulle underkaste sig hendes luner eller behov? Hun var velset på arbejdet, i kvarteret. Hun havde aldrig skakt problemer for sine venner eller bekendte. Så, hvad mere kunne de ønske sig af hende?

20 års arbejde, regelmæssigt liv, sindsro, gengældt kærlighed, betød ingenting mod den frygtelige forbrydelse at elske sine kønsfæller. Og hvor var det let for politiet at starte rapporten med dette forbandede ord: homoseksuel, og endnu lettere for dommeren at dømme fire måneders indespærring på grund af hendes 'sociale farlighed', fordi hun fik den dårlige idé at besøge sine veninders bar den aften, der var planlagt en rutinerazzia. Og den pompøse definition 'internering i et mådeholds-hus', betød i virkeligheden indespærring i fængsel som en forbryder.

En retfærdig straf for den afskyelige forbrydelse det er at føle sig tiltrukket af sine kønsfæller. Det samfund som ville have tilgivet hende enhver fejltrin med en mand, som endog med faderlig velvilje ville have taget imod et uægte barn, ville aldrig tilgive hendes perversion. Hendes unaturlige tilbøjelighed, som forargede anstændige mennesker og hvis dårlige eksempel kunne fordærve mindreårige og tilskynde til degeneration. Fængslet ventede hende som den mindste straf for hendes oprørskhed. Hvem ville tillade at en kvinde værdsatte hudens glathed, brysternes sensualitet og en feminin lagdel? Hvordan vovede hun at hævde, at hun foretrak ømheden, tilliden og hengivenheden sammen med en kønsfælle, fremfor et liderligt handys grovheder og sjofelheder? Hvordan kunne man tilgive hende, at hun foragtede den handle måde, som ansås for naturlig for hendes køn og i stedet valgte den djævelske hengivenhed for ligesindede?

I sin søgen efter en ikke navngiven forbrydelse anvender dommerne loven om 'social farlighed'. Farligt at skælve under Bertas kærtegn. Farligt at dele håb, planer og ferier med hende. Farligt at føle sig forstøet af sin elskede i kampen mod fattigdom, ensomhed og den sociale forstødelse, som de begge havde oplevet i deres 20 uafhængige år. Farligt at afvise mændenes beskyttelse og liderlige aggressioner. Socialt farligt at vise et eksempel på, at 2 kvinder kan nyde godt af velstand, sikkerhed og uafhængighed uden støtte af mænd.

'Du skulle hellere være blevet luder, din djævlunge', råbte fangevogteren til hende under Bertas forundrede blik. Det had hans øjne udtrykte, var uforståeligt for hende.

Bedre at være luder og vide at hendes sexualitet var rettet mod ham, begrænset til afhængighed af manden. Kvinde og elskerinde, bevidst om sin underlegenhed, sin status som takket være det sociale system kan give hende fordel, sikkerhed og beskyttelse. Det er hermed bevist at man ikke kan være et menneske og fortsætte med at være kvinde!

Du lever og kæmper, foragter, er uvidende om, lærer, spørger, beslutter .... du er ikke kvinde. Du mener, diskuterer, angriber, afviser, magter .... du er ikke kvinde. Og du, Concha, hvordan kan du benægte det, du begyndte jo med at fornægte dig selv? Fornægte din overbevis-

ning, den viise naturs uforanderlige love, de guddommelige forbud, den menneskelige afsky, hvad er du, hvis du hverken indrømmer eller adlyser?

Concha rørte sig på sengen, da hun hørte fangevogterskens velkendte skridt på gangen. Men der blev ingen samtale, på et øjeblik åbnedes og lukkedes døren, og hun kunne læse den lille lap papir, en kopi af originalen, som meddelte hende beslutningen om at anbringe hende 40 dage i straffecellen. Concha kunne ikke forvente nogen velvilje fra fængselsledelsen. Til kvinder som hende - mon Concha var en kvinde? - var der hverken plads i himlen eller på jorden.

Hun ville gerne vide noget om Martita, om hvordan det gik med denne lille, svage og underernærede pige, som hun havde taget til sig og givet mad og støttet, når hun fik nervøse sammenbrud. Lille og svag, alligevel kunne hun i aggressivitet overgå Eloisa, som hun så som sin rival, i hvem hun så en fjende, som kunne fratage hende maden og Conchas kærlighed..... Straffecellen betød isolering, kun lidt mad, ingen tobak, ingen bøger. For Concha betød det et stort savn, som for hver dag nedbrød hendes viljestyrke, hendes karakter, som var blevet formet gennem 40 år. Men for en pige på 16 år, hvad ville det betyde for hende? Stilheden, de ensomme timers tunge monotoni blev pludselig afbrudt af adskillige kvinders angstskrig, af nogle slag af hænder mod en dør og derefter en umiskendelig lugt af brand, som gjorde Concha og hendes medfanger bange. Under den første forvirring, de modstridende ordrer, smertes-skrigene, fik Concha ikke at vide hvilken frygtelig hændelse, der havde forstyrret fængslets uheldsvangre ro. Senere nåede ufuldstændige og rædselsvækkende rygter hende. Først efter mange dages forløb fik hun overtalt en funktionær til at fortælle, hvad der var sket. Martita var tilsyneladende ved at komme sig på hospitalet efter de brandsår hun havde fået, da hun havde sat ild til sin celle. Røgen fra madrassen afslørede ilden og kvalte næsten pigen. Det usædvanlige var at fangen havde tændstikker i sin celle, men hvad funktionærerne anede, vidste Concha med sikkerhed. Ingen kan forestille sig hvilke udveje en fange har, ingen kan i det bekvemme dagligliv forestille sig de tusinder af genistreger, der opstår i en hjerne, der er underkastet det pres at være nødt til at bedrage og stjæle og

lyve for at overleve. Hvordan skulle man kunne overvåge alle et menneskes tanker og enhver lille del af dets krop? Da Concha kom ud af straffecellen fik hun at vide, at Martita var blevet rask og overført til en anden institution, hvor hun ville blive 'genoprettet' uden hendes skadelige indflydelse. Concha følte medlidenhed og utilpashed over den smertefulde hændelse og hendes venindes uvisse skæbne. Nu kunne hun kun trække sig tilbage i ensomhed og stilhed og med forsigtighed afvente sin løsladelse, så hun kunne forenes med Berta, som ventede hende med sindsro, for de dybe følelser de nærrede for hinanden, kunne ikke ændres på grund af et ophold i fængsel.

En dag fik fangerne en rystende nyhed. Fra Alcázar de San Juan - et 'mønster-center for genoprettelse af socialt ikke tilpassede kvinder' - kom denne makabre nyhed: Martita havde begået selvmord. Hun havde skåret pulsåren over med et glasskår. ....'Vi fik hende ikke at se, de gemte hende og begravede hende så hurtigt, at da et fjernt familie-medlem kom for at få liget udleveret, var det der ikke længere. Hun havde skrevet noget, der var en der havde set det, men de fjernede det og ingen fik lov til at læse det. Hun der så det, sagde at det var stilet til dig.....'

Concha drømte den nat om, at der fandtes en bedre verden, hvor kærligheden ikke var underkastet påtvungne regler. Hvor der ikke fandtes et køn, som undertrykte et andet. Hvor kærlighed og seksualitet ikke blev brugt til at undertrykke .....

oversat af Birthe Gawinski

Feministisk bogholder søges

Når Kvindehøjskolen starter, sandsynligvis til efteråret, får vi brug for en kvinde, der kender noget til regnskaber og bogholderi. Vi regner med, at hun indgår i den faste gruppe, som har kollektiv økonomi og forsøger at fordele arbejdsopgaverne og lære af hinanden. Men vi kan også snakke om en anden form for ansættelse og tilknytning til skolen. Hvis du er interesseret, så kontakt os på tlf. 01-86 19 68 eller 01-34 91 69, eller skriv til Kvindehøjskolegruppen, Rente-mestervej 90, 2450 København NV.

INDTRYK FRA LESBISK UGE 1977

TILL BIRTHE, ÅSE, BIRGITTA, RIE OCH ALLA ANDRA KVINNOR, BÅDE PÅ FEMÖ
LESBISKA VECKAN 1977 OCH ÖVERALLT ANNARS MED KÄRLEK FRÅN MIO

Jag kom ner till Femö
ensam liten och rädd.
Därnere fanns ni
60 kvinnor från olika
länder och städer
med olika bakgrunder
och levnadssätt.
Vi närmade oss varandra.
Fann våra grupper, våra tält.

Mitt tält.
Från början, så avlägsna kvinnor.
Vi var så säkra, långt komna, trygga
trodde jag.

Våra första snack.
Våra första beröringar
vid oss själva och varandra.
Ni förändrades från
intellektuella, säkra, tuffa
allvarliga tjejer
till glada, blyga, osäkra
men starka systrar.

Och jag själv
jag kände hur mitt skal lossnade
hur mina ögon blev klarare,
min röst säkrare
och hur jag kramade er
varmare och varmare.

Vi snackade
lärde av varann.
Nickade igenkännande
åt upplevelser vi andra
också hade upplevt.
Förvånades, skattade,
blev förbannade.

Vi snackade
i tälten, vid maten,

på lokkum.
Morronsnack, möten
kvällssnack över ölen
i fällestältet,
tiss snack i buskarna.

Vi sjöng våra sånger,
vi skrev våra sånger
vi trummade och skrek
ut våra sånger.
Förändring från första
kvallarna.
Sjungande sånger som stod
nerskrivna på ett papper,
till dom sista kvällarna
då vi sjöng det som föll
oss in,
och skrek urtidssånger
när vi dunkade på oljefaten.
Och allt vi sjöng
var lika vackert för det
var våra sånger
vi fann oss själva i dom.

Vi arbetade.
Grävde lokkums gropar
i regnet,
hackade grönsaker med
fantastisk hastighet och
glädja.
Vaskade upp under snack
och skratt.

Funderade ut hur stencilerings-
apparaten fungerade
och stod med trycksvärta
upp till armbågarna och
stencilerade ut våra sånger
och adresser.
Vi arbetade
och det var roligt att arbeta

för vi gjorde det tillsammans
och för varandra.

Vi märkte hur vi förändrades
våra ögon blev klarare.
Vi var våta och okammade
men ändå vackra.
Vi log mera,
Vi kramades varmare,
vi talade mindre bra och
förståndigt
och mer öppet och rakt.

Vi kände kärlek.
En annorlunda kärlek.
Det blev kärlek att massera,
kramas, väcka med kaffe på
sängen, rulla en cig åt någon
annan, ge bort en öl,
pröva lite zonterapi.
Hela vårt sätt att
vara med varandra
blev mera kärleksfullt.
Ibland svindlade det för mej
när jag tänkte på hur långt
vi kunde gå.
Det fanns inga gränser.

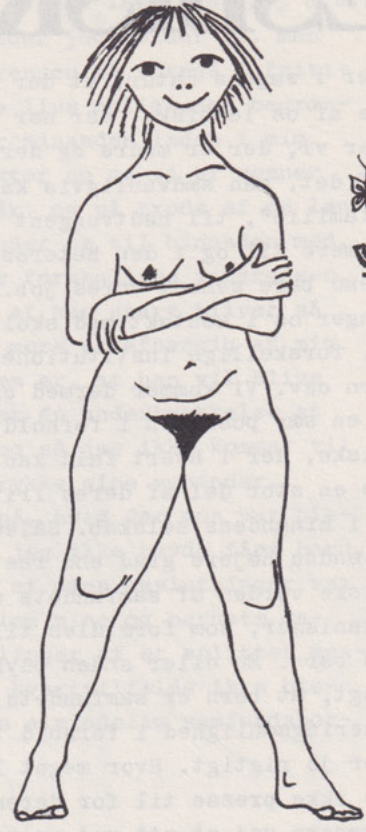
Hemma
såg jag mina fräknar, blåmärken,
nerbitna naglar,
kände att jag hade gått upp
i vikt,
att min hals gjorde ont
av allt sjungandet.
Jag var förkyld av regnet.
Men det var inte bara min
kropp som var förändrad.
Det var minst av allt
min kropp.

Der bliver i år ikke Lesbisk Uge
på FEMØ

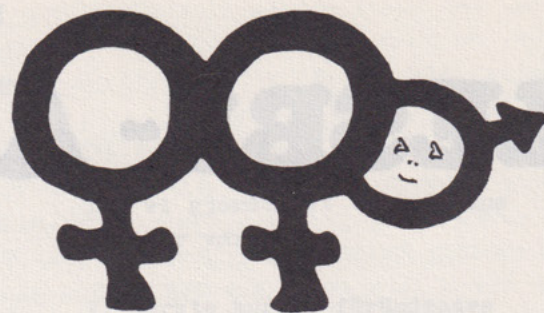
LESBI - ANE

← SENGØRINGE .

LESBISK MOR

Det ligger i sagens natur, at der ikke er ret mange af os lesbiske, der har børn. Derfor kommer vi, der er mødre og dermed har en del af det, man sædvanligvis kalder en "rigtig familie", til nødtvungent at forholde os mere til og i den heteroseksuelle verden, end bare gennem vores job. Vores børn bringer os i kontakt med skoler, andre forældre, forskellige institutioner, andre folks børn osv. Vi kommer dermed også til at stå i en sær position i forhold til andre lesbiske, der i hvert fald kan vælge at tilbringe en stor del af deres fritid udelukkende i hinandens selskab. Således rammes vi i endnu højere grad end resten af den lesbiske verden af samfundets undertrykkelsesmekanismer, som formidles til os gennem vores børn. En eller anden psykolog har engang sagt, at børn er samfundets bedste disciplineringsmulighed i forhold til voksne. Det er jo rigtigt. Hvor meget lort lader vi os ikke presse til for deres skyld. Vi får sværere ved at stå ved os selv. Hvad mon kammeraterne siger? Og deres forældre? "Fri os fra de perverse, der ødelægger vores børn". Vi svæver konstant mellem selvfornægtelse og fornægtelse af vores børns interesser.

Jeg er lesbisk og jeg har et barn, Jeg er kvinde, jeg er feminist men også socialist, og jeg har en søn. Sikken en mundfuld og sikken et rod. Det er heller ikke altid til at hitte ud af. Og lige så mange gange jeg vinder en kamp, ligeså mange gange render jeg panden mod muren, næsten da. For mange år siden da jeg var gravid, dengang da jeg hverken identificerede mig som lesbisk eller der eksisterede nogen kvindebevægelse, dengang min verden endnu var et kaos fuld af usynlige fjender, da ønskede jeg at det blev en pige. Jeg følte mere end jeg tænkte, at jeg så bedre ville kunne forstå hende. Og jeg havde jo valgt at være alene om det barn. -Senere var jeg tit vred på barnet, der blev en dreng. Jeg var vred fordi jeg ikke kunne acceptere de krav der stilledes til mig som MOR, den bundethed, isolation og usikkerhed, som opgaven førte med sig. Jeg magtede det ikke. Men jeg var også vred, fordi drengen mindede mig om de fyre, der jokkede på mig og som jeg ikke vidste, hvordan jeg kunne vægre mig imod. -Jeg krævede umulige ting og sager af drengen, og forsøgte at få ham til at være så

"sød og stille" som en pige. Han skulle ikke OGSÅ jukke på mig. Alle andre støttede hans udvikling til en "rigtig dreng". Han blev helt forvirret og uudholdelig.

-Så kom bevægelsen. Jeg var fyr og flamme. Vi hadede mænd af et godt og varmt hjerte, selvom kun få af os kunne indrømme det.

Mange års afmagt og smerte brød pludselig frem, og var legal at tale om. Jeg tilbragte det meste af min tid med kvinder og fik flere og flere veninder. Og drengen så os og hørte på. Han blev mindre og mindre og mere og mere aggressiv: En rigtig dreng, men uden sikkerheden det ellers bringer.

-Jeg mødte min første store kvindeskærlighed på Femø. Drengen der var med overalt fattede straks, hvad der skete: Han spurgte, om jeg ikke var jaloux, når min elskede snakkede længe og intenst med andre!

-Drengen og jeg talte, og har talt mange gange, om, at jeg er lesbisk. Han er bange for at såre mig og siger at det SLET IKKE generer ham, heller ikke overfor kammeraterne. Jeg læste "Lesbiske familier" og lærte ham nogle selvforsvarskneb derfra. Hvis en kammerat driller en, kan man bare spørge: "Hvem kan du bedst lide din far eller din mor?" (de fleste børn kan bedst lide deres mødre) Når svaret så er: "min mor" kan man sige "Der kan du selv se, og jeg har to mødre." Den grinede vi godt af, sammen.

-Engang startede min søn selv på emnet. Han sagde, at der var en dreng i skolen, der havde sagt - "min mor er forlovet med en dame". Så havde han svaret, at det var hans mor også.

-Jeg tror ikke mine opdragelsesprincipper, så vidt jeg har haft nogen, ville have været anderledes, hvis jeg ikke var lesbisk. Men som lesbisk er jeg mere sårbar og derfor også mere usikker, nok ikke nogen stærk klippe at støtte sig til. Mine erfaringer fra kvindebevægelsen og den bevidsthed jeg har udviklet der, betyder derimod at jeg lægger større vægt på at udvikle hjælpsomhed, men også følsomhed, hos drengen. Det lykkes også meget bedre nu, hvor jeg har fået lidt styr på mit

eget kaos.

-Jeg føler mig ofte alene, alene blandt lesbiske og alene blandt heteroseksuelle.

Lige gyldig hvordan jeg vender og drejer mig er min tilværelse altid anderledes.

Jeg misunder nogen gange den tryghed, den uforskammede sikkerhed og selvfølgelighed

med hvilken mange andre unge omgås hinanden og deres børn. De udgør en stor

enhed, har noget tilfælles. Jeg misunder de lesbiske, der kun skal træffe beslut-

ninger for sig selv, der kan bevæge sig frit, tillade sig kærestesorg og brud.

Hos os går det altid ud over drengen.

-Jeg har lyst til at bo i et kvindekollektiv, men det går jo ikke. Drengen ville

føle sig truet, blive drillet af kammeraterne, han og jeg ville få flere proble-

mer med hinanden. Og kvindekollektivet ville snart ikke være et kvindekollektiv.

Drengen er godt på vej til at blive en ung mand.

-Jeg fører et dobbeltliv, et liv som lesbisk og et liv som mor. Kun når jeg har et forhold til en kvinde, som accepterer

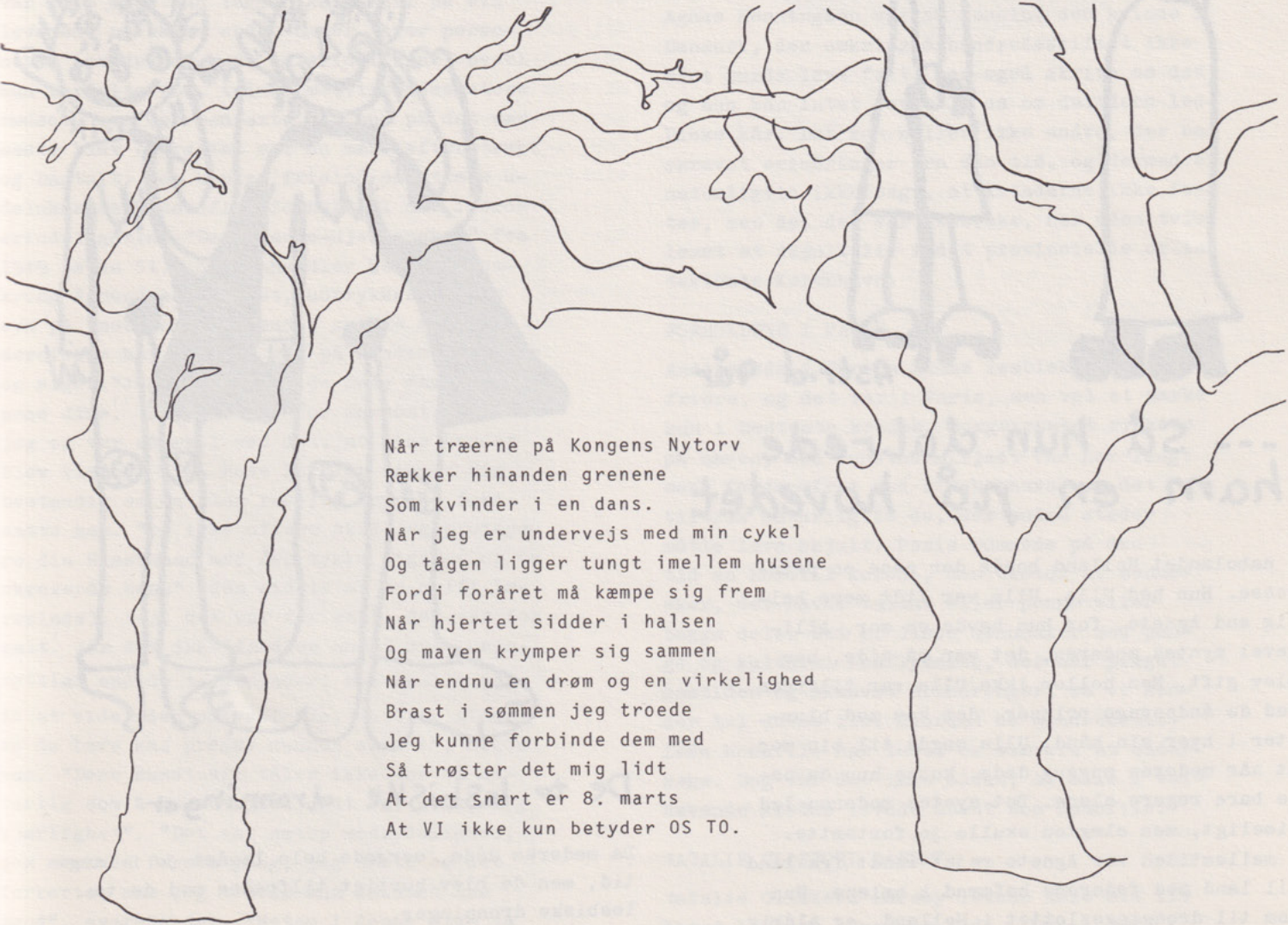
og bryder sig om drengen kan de to liv næsten mødes. Og da det lesbiske liv, d.v.s. livet med de kvinder jeg holder af, men også livet med drengen må foregå i fritiden, bliver begge livs muligheder begrænsede. De bekriger hinanden inden i mig.

-Drengen er ret stor nu og vi er venner så godt det nu går, og på trods af de lænker samfundet binder os til hinanden med, på trods af vores forskellige interesser.

Jeg drømmer om, at han snart bliver så stor at han ikke mere er afhængig af mig.

Min hemmelige drøm er, at han vil blive bøsse så vi da har én undertrykkelse at være fælles om, og så jeg ikke kommer til at se ham undertrykke sine veninder.

-Jeg tænker tit på, hvad der mon var blevet af mig, hvis jeg ikke havde fået barn, hvis ikke enhver af mine beslutninger var et kompromis mellem mine og barnets ønsker. Halve handlinger af et splittet menneske. Jeg var i hvertilfælde ikke blevet nogen "næsten almindelig samfundsborger".

Når træerne på Kongens Nytorv
Rækker hinanden grenene
Som kvinder i en dans.
Når jeg er undervejs med min cykel
Og tågen ligger tungt imellem husene
Fordi foråret må kæmpe sig frem
Når hjertet sidder i halsen
Og maven krymper sig sammen
Når endnu en drøm og en virkelighed
Brast i sømnen jeg troede
Jeg kunne forbinde dem med
Så trøster det mig lidt
At det snart er 8. marts
At VI ikke kun betyder OS TO.

ET EVENTYR ~

Der var engang en prinsesse, der hed Agnete. En dag sendte hendes far bud til alverdens prinser, at de skulle komme og fri til hende. Prinserne kom, men hun var ikke tilfreds med nogen af dem. Faderen blev meget syg af sorg over, at Agnete ikke kunne finde en mand. Hun syntes ikke, det var noget at blive så syg over, så hun dalrede ham en på hovedet og skyndte sig at rejse langt væk.

Astrid 9 år

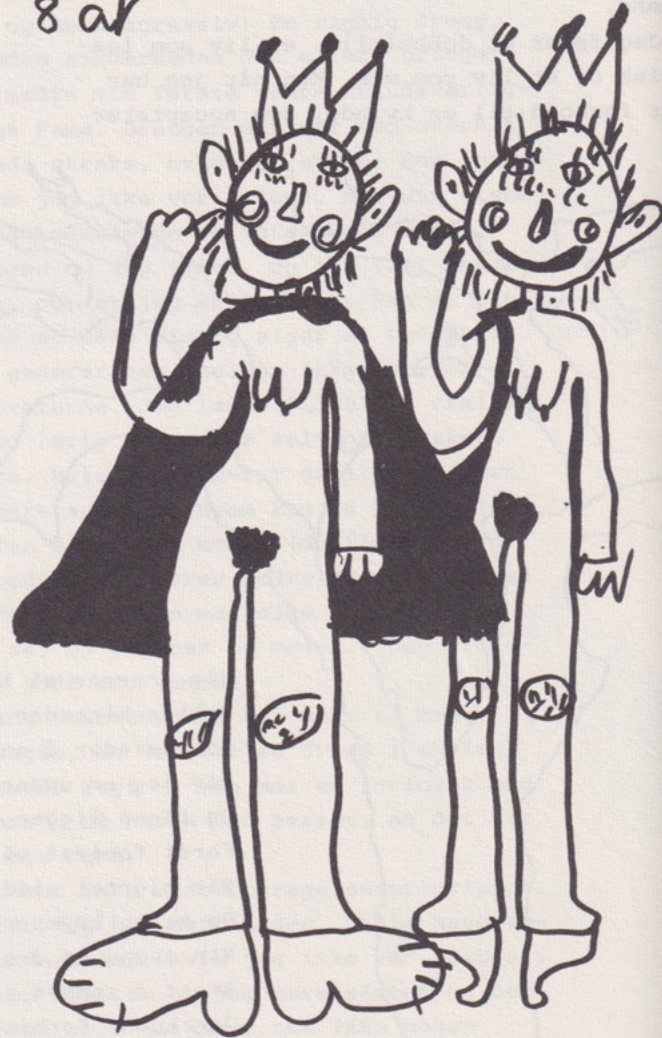
--- Så hun dalrede ham en på hovedet

I nabolandet Holland boede der osse en prinsesse. Hun hed Ulla. Ulla var lidt mere heldig end Agnete, for hun havde en mor. Alligevel syntes moderen, det var på tide, hun blev gift. Men heller ikke Ulla var tilfreds med de åndssvage prinser, der kom med blomster i hver sin hånd. Ulla sagde til sin mor, at når moderen engang døde, kunne hun da osse bare regere alene. Det syntes moderen lød rimeligt, men slægten skulle jo fortsætte. I mellemtiden var Agnete rejst rundt fra land til land med faderens hofmænd i hælene. Hun kom til dronningeslottet i Holland, og aldrig så snart var hun redet ind på gårdspladsen,

af Mie & Astrid

før hofmændene indhentede hende. Den gamle dronning blev træt af at glo på alle de mænd, der vrimlede rundt i gården. Hun beordrede sine kvinder til at jage dem på porten. Agnete blev tilbudt en kop kaffe og husly. Næste morgen faldt hun og Ulla i snak. De syntes, det var pudsigt, at de var i næsten samme situation. Efter frokost gik de tur i skoven, hvor de kyssede hinanden. De så meget forskrækkede ud, for sådan noget havde de aldrig før hørt om. Alligevel fandt de hurtigt ud af, at de elskede hinanden. Da de kom hjem, fortalte de moderen om, hvad der var sket i skoven. Moderen hun begyndte med at stamme: Jamen, jamen.....så får landet jo to dronninger, når jeg dør. Det må vi fejre, og de festede i 20 dage og nætter i træk.

Mie 8 år

De to lesbiske dronninger

Da moderen døde, sørgede hele landet jo i lang tid, men de blev hurtigt tilfredse med de to lesbiske dronninger.

Mie, 8 år og Astrid, 9 år

DER ER LESBISKE OVERALT

BIBLIOTEK OG ARKIV
Landsforening for Bøsser og Lesbiske
FØRBUNDET AF 1948

= OG DET HAR DER ALTID VÆRET!

KØBENHAVN OMKRING ÅRHUNDREDESKIFTET

Danmark ved århundredeskiftet var snerpet, kunstnerkredsene i København var det ganske vist i mindre grad, men den stump af frisind, der kunne tillades, gjaldt i disse kredse også kun for heterofile mænd. De kunne skrive bøger om mænds før-ægteskabelige forbindelser med kvinder og blive beundret for deres dristighed, især hvis det blev hvisket, at det var forfatterens egne oplevelser.

Kvinderne burde kun have forhold til mænd, som de var gift med; overholdt de ikke denne regel, blev de betragtet som kokotter og havde ikke krav på at blive behandlet efter det gode selskabs love. Dette gjaldt for skribenten Agnes Henningsen, som elskede mænd også andre end dem, hun med mellemrum var gift med. Hun lagde ikke skjul på sin levemåde og skrev endda bøger, hvor personer levede som hun, og erindringer, hvori hun fortalte ALT, til de medvirkendes store rædsel, men det medførte, at hun på det nærmeste blev betragtet som en mær: efterstræbt og bagtalt. Men hendes frisind omfattede udelukkende heterofile forhold. I det fjerde erindringsbind "Dødsfjende-Hjertenskær" fra 1949 (side 51), der omhandler perioden omkring århundredeskiftet, udtrykkes hendes syn på lesbianisme. Hendes norske skibsrederelsker har set sig gal på hendes veninder og siger: "Jeg liker ikke de hete damevenskapene dine. Nej, det er for morsomt, tænkte jeg og var så ækel ved det, at mine hænder blev klamme. "Din Rose Bergler minner mig bestandig om en stor røsslig hoppe", fortsatte han. "Og ikke oftere skal jeg protegere din Rissemand med den tykke cigaren og de skrevende bena" (den sidste er en ugift lærerinde). Nej, det var for galt, det var for galt! Når der ikke fandtes noget mere uegennyttigt end de to veninder! Det skulle han få at vide uden omsvøb! "Ja, du blir sinnt, så du bare kan presse munnen sammen", sagde han. "Dere kunstnere tåler ikke noe så naturlig som å ha motbydelighet for unaturlig kjærlighet". "Det var netop modbydelighed, jeg mærkede første gang, jeg hørte om det forkerte, som jeg troede kun fandtes hos mænd", svarede jeg. "Netop i denne stue, da jeg boede her rigtigt. Vi havde besøg af

en fjern slægtning med veninde. Hun var læge og veninden var snedkermester. De gjorde kur til os og til hinanden og bragte emnet på bane. Og som de grinede, da jeg talte med og blandede en gudinde og øen Lesbos og digterinden Sapho sammen og troede, at lesbisk kærlighed var guddommelig kærlighed. "Lesbisk kærlighed er guddommelig, fordi også sindene stemmer", sagde den overlegne læge, mens hun strøg over den beskedne snedkermesters knæ. Jeg fik en trykken i mellemgulvet af væmmelse. En ting er sikker: Man skal ikke høre om noget som helst nyt i elskov. Alt skal opleves." Når skibsrederen taler, som om kunstnere tillod alt, er det ikke fordi det var tilfældet, men fordi miljøet var ham så uforståeligt, at han troede, at forbigående dristighed var lig med vedvarende frisind.

Agnes Henningsen var så absolut den kvinde i Danmark, der omkring århundredeskiftet ikke blot turde leve frit, men også skrive om det, og hun kan intet fortælle os om datidens lesbiske kår. Det kan heller ikke andre, der har skrevet erindringer fra den tid, og dermed er naturligvis ikke sagt, at kvinderne ikke fandtes, men de, der var lesbiske, har uden tvivl levet et skjult liv i det provinsielle og inddeklemte København.

FORHOLDENE I PARIS

Andetsteds i Europa kunne lesbiske dog ånde friere, og det var i Paris, men vel at mærke kun i bestemte kredse. Borgerskabet rynkede på næsen, men kunstmiljøet var her langt mere fordomsfrit end i København, og det tiltrak naturligvis de, der andre steder måtte leve skjult. Paris rummede på den tid en homofil koloni, den bestod af mennesker, der havde talent eller penge eller begge dele. Det er disse mennesker med penge og kulturel indflydelse, der har præget samtiden og skrevet erindringer, så vi kender til deres liv. Hvordan de mindrebemidlede homofile har levet er sværere at undersøge. Dog var det ikke sådan, at alle i velhavende kredse levede åbent som homofile.

NATALIE CLIFFORD BARNEY

Natalie Clifford Barney levede hele sit liv åbent lesbisk. Hun var født i USA i 1877 i en meget velhavende familie og opdraget tem-

Natalie Clifford Barney

melig frit. Som ung pige blev hun sendt til Paris for at blive indført i de fine cirkler; men hun var betydelig mere interesseret i at færdes i den halvverden, der bestod af kurtisanerne og folk, der var understødt af det pæne selskab på grund af anderledes kærlighedsliv. Natalie blev forelsket i en af Paris' smukkeste og mest eftertragtede kurtisaner, Liane de Pougy. Det var lige så vanskeligt at indtræde i denne halvverden uden passerseddel, som i det gode selskab, men Natalie var kæk og uforfærdet. Hun aflagde Liane et besøg i pagetøj og fortalte, at hun var kommet for at redde hende fra det uværdige liv, hun levede. Det lykkedes nu ikke, for Liane havde brug for mange penge, og det kunne Natalie ikke give hende; derimod opnåede hun at lade Liane indvie sig i kærlighedslivets lyksaligheder.

Natalie var endnu ikke myndig og blev beordret hjem til Amerika, efter at hendes far havde fundet forbindelsen med Liane lidt for skandaløs. Men efter en kort eksil kunne hun vende tilbage til Paris og genfinde Liane, der dog måtte passe de mænd, der underholdt hende. I 1900 udgav Natalie en digtsamling, der beskriver kærlighed til kvinder, og året efter kom Liane med en nøgleroman "Idylle Saphique", der beskriver forholdet mellem hende og Natalie. På det tidspunkt var deres forhold ved at ophøre, og nogle år senere giftede Liane sig med en rumænsk prins. Men hun og Natalie forblev nære veninder mange år fremover.

RENÉE VIVIEN

Natalie selv var ikke utrøstelig, for hun havde just truffet en jævnaldrende digterinde, som kaldte sig Renée Vivien. Hun var af engelsk herkomst, og som Natalie havde hun en velhavende familie og boede alene i Paris. Men så hører ligheden også op, for hvor Natalie var fuld af livsappetit og gåpå mod, var Renée besat af dødslængsel. Renée var meget agtet som digter, og da hun blev bekendt med Sapphos digte, lærte hun sig oldgræsk for at kunne oversætte dem til fransk. Det gjorde hun og endda så godt, at man fandt oversættelserne bedre end originalerne. Hun og Natalie skrev digte til hinanden og drømte om at grundlægge en digterindekoloni, som den Sappho havde haft på Lesbos. De besøgte endda øen sammen, men deres drøm blev aldrig virkeliggjort. Deres kærlighedsforhold var temmelig vanskeligt, for Renée ville eje Natalie, som ingen nogensinde kunne fange, og som klagede: "men al min erfaring opnåede ikke at overvinde hendes fysiske træghed. Kun hendes sjæl sitrede i samklang." Jo mere klyngende Renée blev, jo mere fjernede Natalie sig; til slut løsrev Renée sig og flyttede sammen med en ældre stenrig baronesse. Det kunne Natalie ikke bære, og hun gjorde alt for at gøre indtryk på den nu ubevægelige Renée, der nægtede at modtage hendes besøg. Men Natalie skyede intet middel, og en dag klædte hun og en af hendes veninder sig ud som gadesangere og stillede sig op neden for det hus, hvor Renée boede. Veninden, der var operasangerinde, sang en smuk arie, og da Re-

Renée Vivien

née åbnede skodderne, smed Natalie en buket med sine digte heftet på ind ad vinduet. Renée tædede lidt op, men forholdet blev aldrig som det havde været i den første tid.

NATALIE OG HENDES VENINDER

Da Natalies far døde, efterlod han hende en anseelig formue, der satte hende i stand til at leve uden at skulle arbejde og fritog hende fra det evige pres om at gifte sig. Hun flyttede til et gammelt hus midt i Paris, hvor hun levede til få år før sin død. Kort efter stiftede hun bekendtskab med en anden skrivende kvinde, det var hertuginde Elizabeth Clermont-Tonnerre. Hun var gift, men det spillede ingen rolle, hun og Natalie var nære veninder i mange år fremover. Lilly, som hun blev kaldt, behandlede Natalies stadige strøm af kærlige veninder med stor åbenhed. Natalie selv fortsatte med at skrive og udgav med jævne mellemrum digte og strøtanker. Hun kendte andre af den tids digterinder, blandt andet Lucie Delarue-Mardrus. Hun var også gift, men indledte ikke desto mindre et nært venskab med Natalie. Hendes mand fik den ide, at siden hans kone var sådan en genial digterinde, burde hun ikke besvares af barnefødsler, men da han gerne ville have et barn, spurgte han Natalie, om hun kunne tænke sig at føde deres barn. Hun svarede, at hun var meget beæret, men at hun ikke kunne gøre vold mod sin natur, selvom det kun var for en enkelt gang, og resultatet måtte blive interessant. Lucie og Natalie lo, så tårer trillede over den særprægede idé. Lucie var en af Paris' mest beundrede digterinder på den tid; alle, der havde betydning i de toneangivende kredse, flokkedes om hende, og hun blev forgudet af sin mand. Men omkring første verdenskrig blev de skilt, og det gik langsomt ned ad bakke for Lucie i berømt og beundring, men måske ikke i kærlighed. Fra det øjeblik havde hun kun forhold til kvinder, men forholdenes beskaffenhed røber hun ikke i sine erindringer. Men Natalie i 1912 fortsatte med at være meget afholdt af både mænd og kvinder. Hun traf Remy de Gourmont, den tids litterære konge, og han faldt straks for hende, selvom han aldrig gjorde sig forhåbninger om, at det skulle blive til andet end venskab. Han skrev åbne breve til hende i et litterært tidsskrift og kaldte hende Amazone, et meget rammende tilnavn, som alle da kaldte hende. Få år senere traf hun sit livs store kærlighed, Romaine Brooks, der også var amerikaner og af velhavende familie. Hun havde en sindssyg lillebror, som hendes mor

var fuldstændig opslugt af og derfor lod Romaine gå for lud og koldt vand. I sin barndom boede hun nogen tid i et slumkvarter hos en vaskekone, og senere gik hun på kunstskele i Europa, mens hun hutlede sig igennem økonomisk. Først da moderen døde, arvede hun en anseelig formue, der satte hende i stand til at leve ligeså uafhængigt som de øvrige velhavende lesbiske, hun omgikkes. Hun var en alvorlig og talentfuld malerinde, der helligede sig sin kunst og selvom hun ikke var forstemt over at være lesbisk, udøvede hun det ikke så åbenlyst som Natalie.

*tv. Natalie Clifford Barney
th. Romaine Brooks*

NATALIES STYRKE

Hun derimod samlede hele kredsen om sig på fredage, hvor hun havde åbent hus i sit skødesløse hjem. I "Ensomhedens Brønd" beretter Radclyffe Hall om disse eftermiddage og kalder Natalie for Valerie Seymour. Hun beskriver hende ganske nøjagtigt og siger, at alle mennesker, der "måtte bære Guds mærke på deres pande", flokkedes om hende, "fordi der udstrålede nyt mod fra hende, alle følte sig normale og tapre, når de var samlede hos hende. Hun var som et fyrtårn i et oprørt og stormpisket hav, bølgerne formåede ikke at rokke hende, stormen ikke at rive hende omkuld, hagl og lyn var prellet af, himlens sluser havde åbnet sig, men ikke kunnet skylle hende bort. Når stormen var forbi, efterlod den skibbrudne og druknede mennesker, der kæmpede i bølgerne for deres liv, men når de fik øje på Valerie Seymour, fattede de mod, og mange prøvede på at redde sig i land ved synet af denne uforgængelige skabning."

Radclyffe Hall

RADCLYFFE HALL

Radclyffe Hall kom der selv med sin veninde Una lady Troubridge. De var også begge to fra velhavende engelske familier og levede sammen, fra de traf hinanden i 1915 og til Radclyffe Halls død i 1942. Men for Radclyffe Hall var det ikke så problemfrit som for Natalie, der levede i det fordomsfrie Paris og virkede urørlig. Hun levede den første del af sit liv i det stadig victorianske England, hvor man nok kunne leve, som man ville, hvis blot man ikke forårsagede skandale. Radclyffe Hall følte, at hun som lesbisk burde fortælle om "den misforståede og fordømte minoritet af kvinder" i en bog, og det gjorde hun i "Ensomhedens Brønd", hvor hun fremstiller hovedpersonen som en kvinde der føler sig lesbisk og lever som sådan. Og det var netop denne drejning, der vakte forargelse og medførte en retssag i 1928, der endte med, at bogen blev forbudt i England. For det kunne til nød godtages, at man behandlede homofili litterært, men så skulle forfatteren tage afstand fra det, fordømme det og personerne skulle tappert kæmpe mod deres lastefulde tilbøjeligheder. Dommen vakte stor opsigt og mere frisindede personligheder i England skrev åbne breve, hvor de støttede Radclyffe Hall og udtalte sig anerkendende om bogen. Det hjalp ikke, for forbudet blev opretholdt. Vi kan i dag godt have svært ved at forstå HVOR modig hun egentlig var, når hun skrev den bog og turde forsvare den og dens budskab offentligt, men det VAR belastende at

udbasunere for al verden, at hun var sådan en, som man ikke engang måtte skrive om. Hun og Una levede i mange år i samdrægtig tosomhed, men det fik en brat ende i de sidste år af deres samliv, for da forelskede Radclyffe Hall sig i en ung russisk sygeplejerske, der hurtigt blev klar over hvilken magt hun havde og derfor spillede prima-donna til Radclyffe Halls sorg og Unas græm-melse.

GERTRUDE STEIN OG ALICE B.TOKLAS

I Paris boede der også andre amerikanske, lesbiske kvinder, f. eks. Gertrude Stein og Alice B. Toklas. De levede sammen i en menneskealder, men hvordan de levede, røbede de ikke, og Gertrude nævner ikke lesbianisme ligeud i sine modernistiske skrivelser. Hvis hun endelig berører det, er det i så symbolske vendinger, at det er vanskeligt at finde hoved eller hale i. Gertrude havde stor betydning for den tids eksperimenterende kunst, men ikke for eksperimenterende samlivsformer, selvom hun ofte var at finde i Natalies salon.

Gertrude Stein

NATALIES SIDSTE ÅR

Natalies veninde Romaine Brooks brød sig ikke om hendes fredagskomsammen. Hun fandt, at de var overfladiske og lumske, hvad de måske også har været, men de var trods alt et lesbisk åndehul. Romaine og Natalie boede aldrig sammen, men de levede i en samhørighed, der dog ikke også indbefattede troskab, for Natalie havde

også andre kærestes. Lilly Clermont-Tonnerre ville hun ikke opgive, og det indvilligede Romaine i, men der var også andre mere kortvarige forbindelser, som fik Romaine til at rynke panden og Natalie til at forsikre hende om, at hun var den foretrukne. Det var hun også indtil 1958, da var begge kvinder over 80 år, og Romaine havde glædet sig til, at de skulle have en fredelig alderdom sammen. Natalie var stadig forførelsesrisk, og en tyve år yngre ambassadørfrue blev forelsket i hende. Det var gensidigt, men Janine, som hun hed, holdt det skjult og forlod ikke sin mand. Først da han døde nogle år senere, helligede hun sig fuldstændig Natalie, som var blevet noget svagelig, og fortrængte derfor fuldstændig Romaine. Deres sidste år er temmelig sørgelige, Natalie blev mindre og mindre at ligne med en Amazone og blev passet af Janine, som var hjælpsom, men formynderisk. Romaine var ved at blive blind og lukkede sig inde i enlejlighed i Nice og nægtede at se Natalie, som sendte kærlighedsbreve og rejste ned for at besøge hende dog uden at blive lukket ind. For de to 90-årige damer var bruddet tragisk, men Natalie nægtede at godkende det og bildte sig selv ind, at de nok en dag ville blive venner igen. Romaine var forbitret af jalousi og afbrød også forbindelsen med alle sine øvrige venner og brugte tiden på at kigge i sine gamle gemmer. Hun døde i 1970, to år senere døde Natalie og året efter Janine.

NATALIES BETYDNING I DAG

Natalie er værd at bemærke, fordi hun var åben lesbisk i en tid, hvor det ikke var tilladt. Ganske vist færdedes hun i en kreds, hvor det kunne gå an, men hun var selv med til at skabe denne åbenhed. Man kan sige, at hendes penge satte hende i stand at leve, som hun ville uden at være afhængig af andres meninger om hendes livsførelse. Men det er ikke nok til at forklare, hvorfor hun dristede sig til at leve så åbenlyst, og det er svært at se, hvor hun fik sit mod fra, men hele sit liv virkede hun afklaret og suveræn. Hun var ikke vanvittigt politisk eller socialt engageret, og hun levede i sin egen velhavende kreds med baronesser og grevinder. Men selv om hun ikke drog på korstog for sine ideer, så VAR hun dem. Hun levede, som om friheden var vundet for længst, og med den sikkerhed indgød hun sine omgivelser mod og selvspekt.

Det er blevet sagt om hende, at hun gjorde visse kvinder ulykkelige og måske endda forårsagede Renée Viviers død (hvad hun og

så bebrejdede sig selv), fordi hun ikke kun elskede én og ikke ønskede at leve som en siamesisk tvilling. Men hun var en amazone, ikke en barmhjertig samaritan, og selv om hun gav nogle hjertesorg, gav hun også styrke og begejstring. Hun foreslog, at der på hendes gravsten skulle stå: "Hun var ven med mænd og kæreste med kvinder, hvilket for mennesker fulde af glød og energi er bedre, end hvis det var omvendt."

Natalie Clifford Barney

Den lesbiske historie, der er formidlet videre til os i dag, omhandler især rige, særprægede og udøvende kvinder, og det er vanskeligt at finde viden om f.eks. lesbiske i Danmark eller om mindre velstående lesbiske udover hele Europa med et knap så farvestrålende liv. Denne mangel er naturligvis ikke et vidnesbyrd om, at de slet ikke fandtes, men den er vigtig at diskutere, og samtidig burde den anspre os selv til at forske i den lesbiske historie, der ligger nær vor tid.

Men inden vi går i gang med det, skulle vi gerne lære af de fejl, der hidtil er begået ved formidling af den lesbiske historie. Hvadenten kilderne er erindringer skrevet af de lesbiske selv eller levnedsskildringer, hvor oplysningerne er kommet formidleren i hænde ved at læse den lesbikes breve, dagbøger eller fra samtaler med mennesker, der har kendt hende, så er det påfaldende ligegyldige anekdoter, vi bliver fyldt med.

Der findes erindringer skrevet af kvinder, fra den tid, hvis lesbianisme er en offentlig hemmelighed, men som ikke selv nævner det med et ord. De kan skrive side op og side ned om deres hjerteveninde, som de gik lange ture med i skove, men beskaffenheden af deres forhold skal vi læse os til mellem linierne. Men vi læser netop ikke erin-

dringerne af sensationel nyfikenhed for at se, om hun monstro nu også var..., men for at få oplyst, under hvilke forhold lesbiske levede.

Det er interessant for os at vide, hvordan de i det hele taget fandt på at leve som lesbiske, og hvordan de dernæst forholdt sig. Hvordan var omverdenens indstilling til lesbiske, var de tvunget til at holde det skjult, hvad var følgen af ikke at holde det hemmeligt, blev de da udelukket fra det miljø, de var født ind i. Blev de betragtet som syge og sendt til læge af deres familie, blev de tvunget til at gifte sig eller emigrere eller gå i kloster. Hvordan var forholdene mellem lesbiske, fandt de støtte hos hinanden, kunne de sammen tale om de problemer, de havde ved at være lesbiske. Tænkte de nogen sinde på at organisere sig eller på at offentliggøre noget om lesbikes vilkår. Radclyffe Hall gjorde det, men ganske alene, hvorfor det og hvad syntes de andre lesbiske om hendes synsvinkel og især hendes bogs melodramatiske slutning. Var der jalousi mellem dem, havde de kontakt med lesbiske i andre lande, hvor mødtes de og hvordan, hvordan lærte de det mødested at kende, hvordan lærte de hinanden at kende og blev de præsenteret for hinanden. Deltog de i kvindebevægelsen, i kampen for kvindernes stemmeret, kunne de dér være åbne lesbiske, og hvis de ikke deltog, hvorledes var da deres syn på kvindekampen. Opstod der blandt dem en bestemt mode for påklædning og opførsel, hvordan var den, adskilte den sig fra den heterofile mode, fulgte alle den, var den chokerende og blev der gjort nar af dem, når de viste sig blandt ikke-lesbiske. Hvordan var de lesbiske parforhold, drømte de om at leve sammen til døden skilte dem ad, eller fandt de, at man ikke skulle nægte sig selv nogle oplevelser. Boede de sammen, rejste de sammen, arbejdede de sammen, blev den ene forsørget af den anden, tænkte de nogen sinde på at flytte sammen med flere lesbiske under samme tag. Hvordan var deres visioner om lesbianisme, betragtede de den som et alternativ til det patriarkalske ægteskab, en livsform man kunne vælge, noget alle kvinder kunne vælge, noget det var værd at stræbe efter at blive. Eller mente de at høre til den ulykkeligt udvalgte skare, som naturen havde spillet et puds, et slags tredje køn, som det var synd for. Hvordan var deres syn på børn, ville de gerne have nogle, var de kedede af ikke at have nogle og hvad angår de lesbiske, der havde været gift og fået børn, hvordan forholdt de sig til dem. Fortalte de dem åbent om deres lesbianisme. Hvordan

var deres forhold til mænd, kunne de ikke fordrage dem som helhed eller omgikkes de nogle, var disse da homofile eller heterofile. Omgikkes de heterofile par.

Og sådan kunne vi blive ved i en uendelighed at stille alle de spørgsmål, hvis svar uægtelig ville give os kundskaber, der er af betydning for at forstå nutiden og for at kunne præge den lesbiske fremtid.

Desværre findes der ingen litteratur om disse kvinder på dansk, men kun på engelsk og fransk:

- Chalon, Jean: Portrait d'une seductrice
(om Natalie) (ed. Stock 1976)
- Clifford Barney, Natalie: Aventures de l'esprit (Paris 1929)
- " " " Souvenirs indiscrets (Flammarion 1960)
- Delarue-Mardrus, Lucie: Mes memoires (Paris 1938)
- Dickson, Lovat: Radclyffe Hall at the Well of Loneliness (Collins 1975)
- Klaich, Dolores: Woman plus woman (Simon & Schuster 1974)
- Mellow, James: Charnes Circle, Gertrude Stein & Co. (Phaidon 1974)
- Pougy, Liane de: Mes cahiers bleus (Ed. Plon 1977)
- Rule, Jane: Lesbian images (Peter Davies 1975)
- Secrest, Meryle: Between me and life, a biography of Romaine Brooks (Mac Donald & Jane's 1976)
- Simon, Linda: The biography of Alice B. Toklas. (Doubleday & co. 1977).

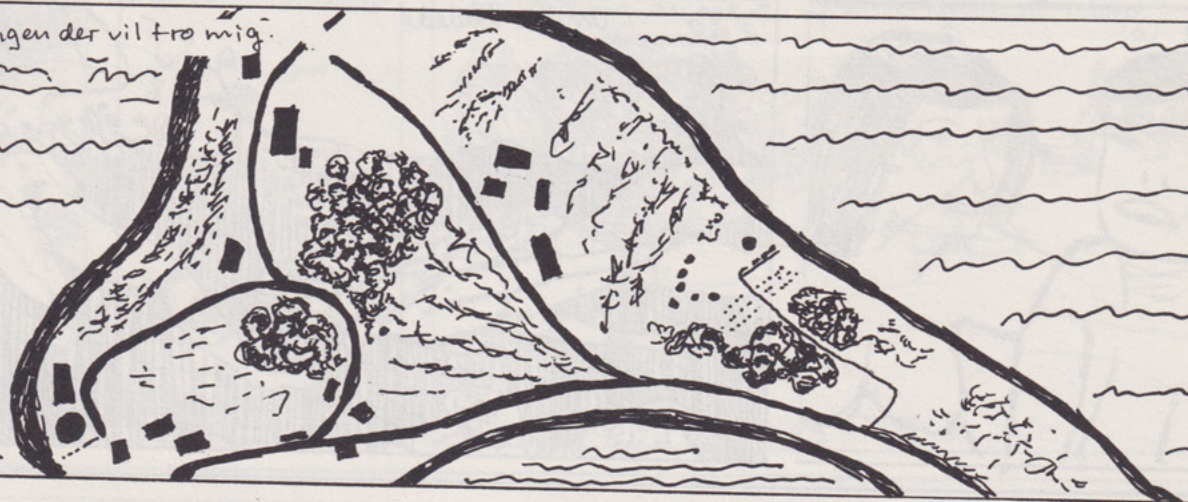

Kære Aurora.

Jeg vil prøve at skrive det hele som det begyndte

- der er ingen der vil tro mig.

Derfor skriver jeg til dig,
du behøver ikke at forstå
eller tro mig -

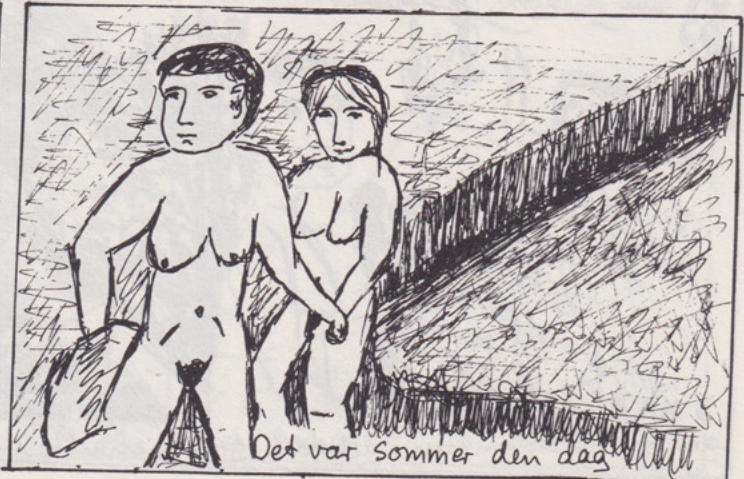

det letter blot at meddele mig til nogen

den dag var lørdag gyl -

- gyl var farven. som modnet korn.

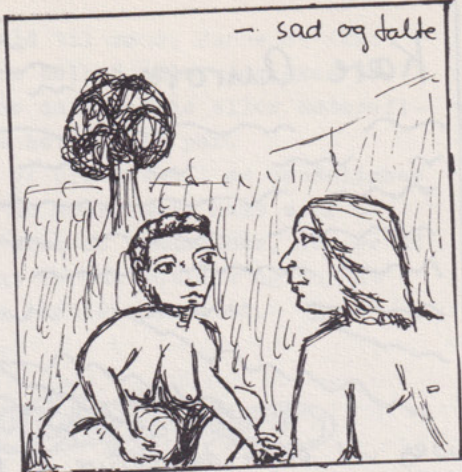
Det var Sommer den dag

Solen var mede

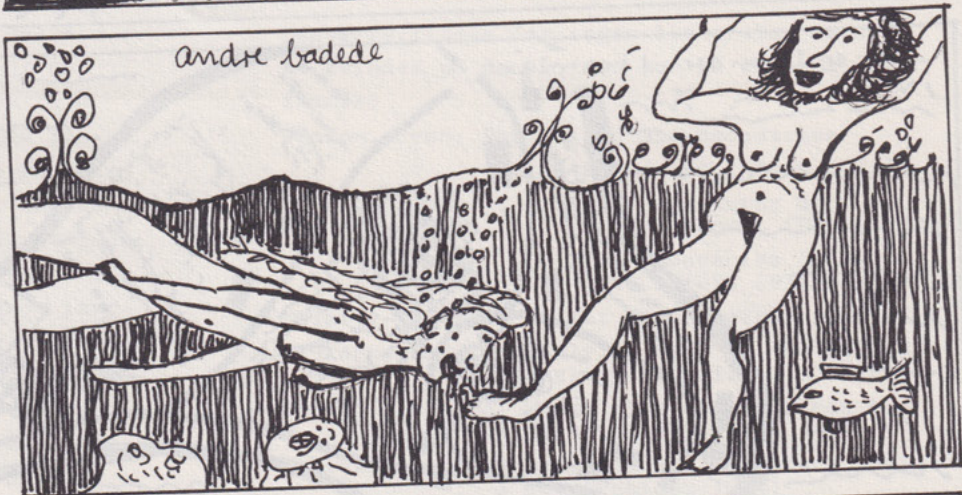
og vi var mange samlede

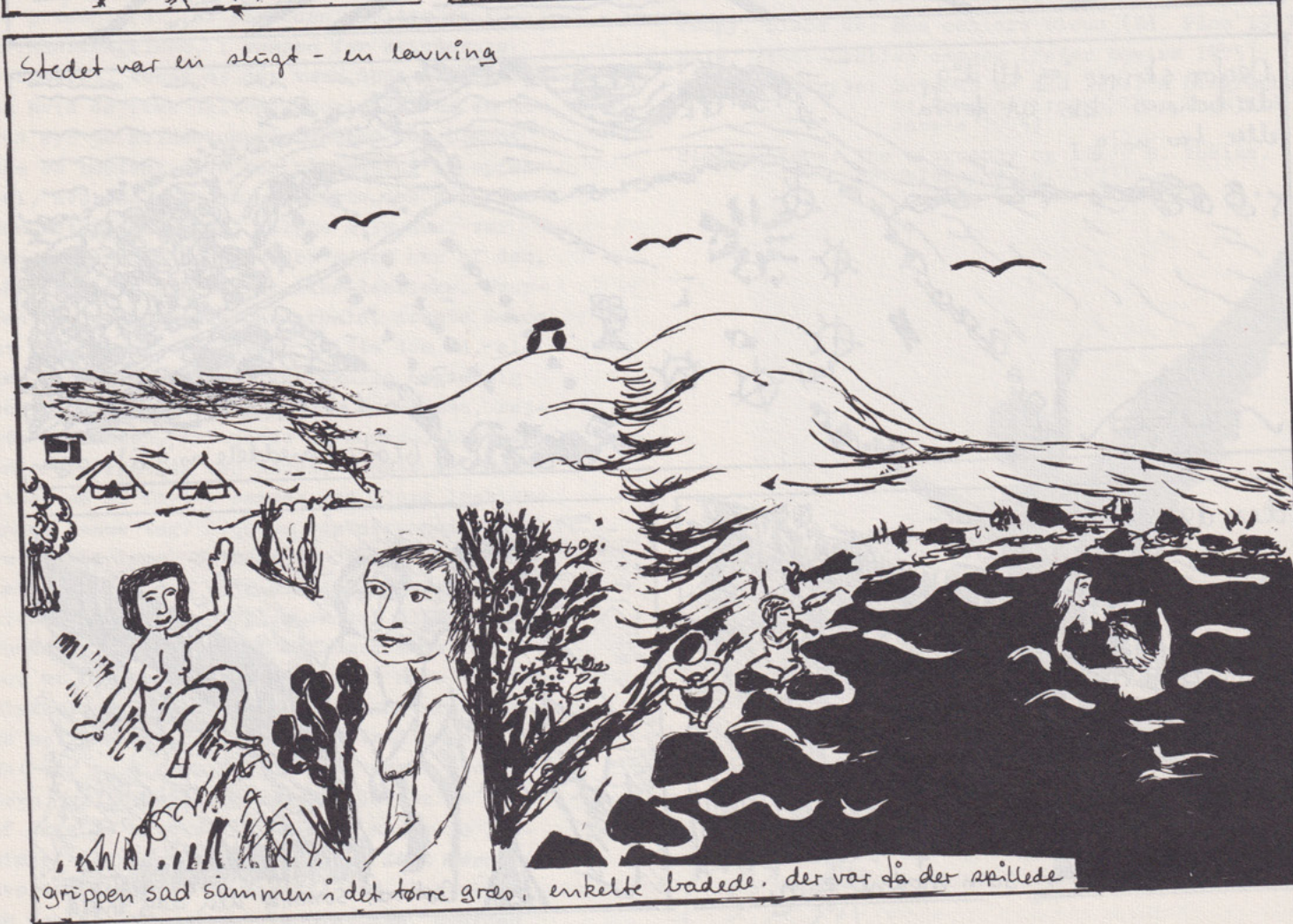
sad og talte

nogle lo

andre badede

Stedet var en sløgt - en lavning

gripen sad sammen i det tørre græs, enkelte badede, der var få der spillede

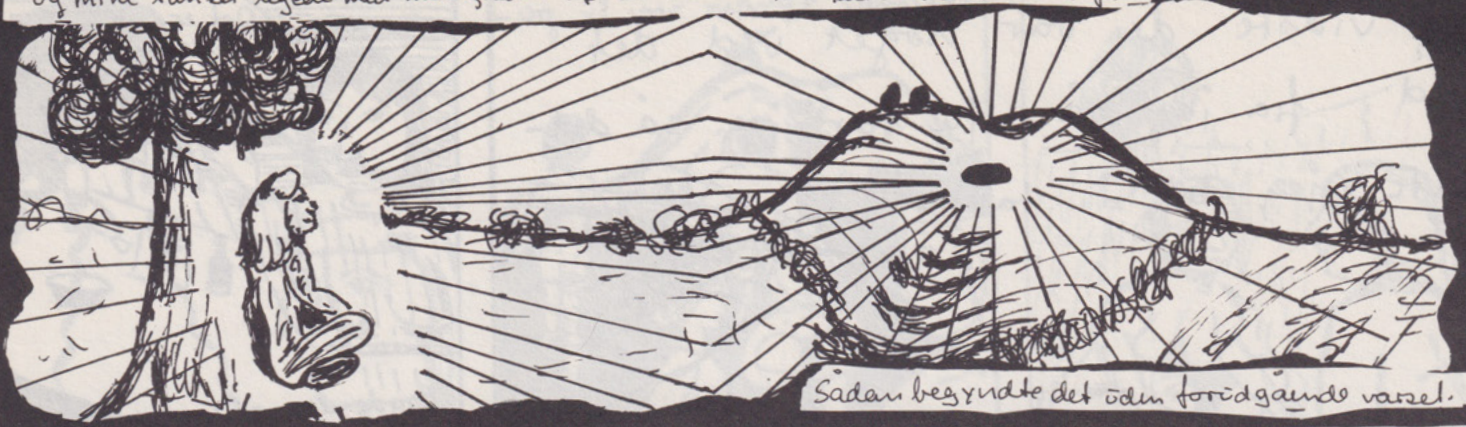
Jeg vidste der var noget ved det sted, fra jeg så - ja før jeg så det - følte jeg det i tankerne

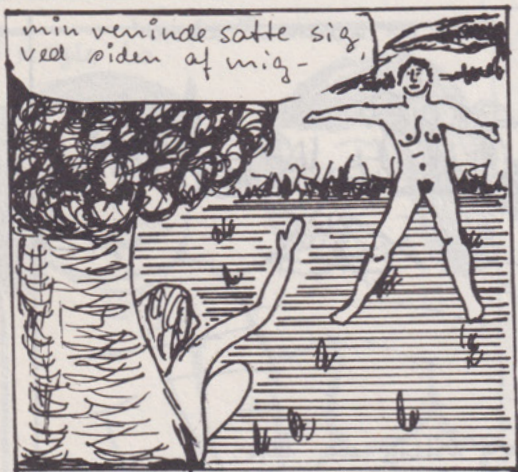
- men der var noget ved det sted, noget der forvoldigede mig, fra første gang jeg hørte om det. Men det gik roligt indtil den dag, den lørdag med varmen og himmelen tom for skyer.

og mine tanker legede med muligheden af at slub. kæmpesten ved tankes kraft +.

Sådan begyndte det uden forudgående varsel.

min veninde satte sig ved siden af mig -

der er noget salsomt i luften

Det bliver torden?..

Det er ikke det jeg mener

der er noget over stedet her -

noget salsomt til trækkeude

-noget tillokkende fiendtligt-

-noget der tiltrækker mig-

-og gør mig bange.

Jeg havde selv tænkt på det. Så jeg vidste hvad hun mente

-men jeg vidste ikke hvad jeg skulle sige

Ved du at stedet er et gammelt helligt sted-

-et sted hvor de fejrede hellige fester, og højen blev brugt til indvielse i deres kult

-sådanne steder ligger spredt over landet -

-dette er et af dem

-i dag er dagen for festen

-og fuld-
mægen
står højt
og vil
skænke
den lys.
hele nat-
ten

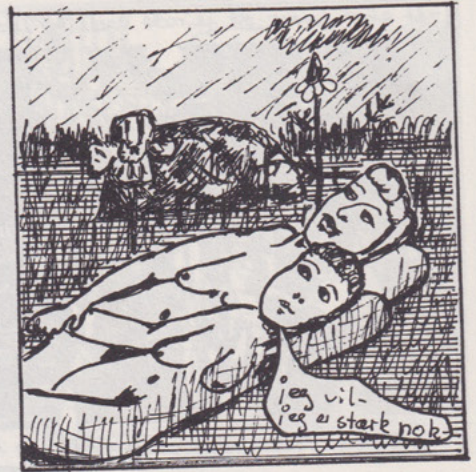
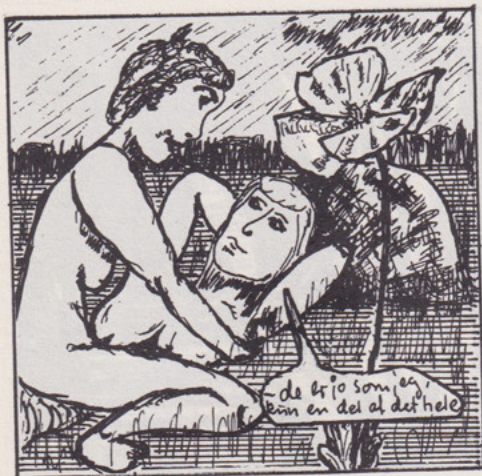
hvis vi sover-
ide i nat kan
vi se dem.
feste

for de lovede ved indvielsen at vende tilbage år efter år på denne dag

hun lagde hovedet på sken og lo

Jeg ved ikke mere af hvad der skete - men ingen vil tro mig...

- og aftenen kom,

- tømørket kom snigende om højen og indtog lejrpladsen.

Vi fandte bål,

og skuffede os i nattefygten.

og jeg så hende gå mod den nedgående sol.

- men jeg gik ikke med.

- jeg gik blot til mit træ.

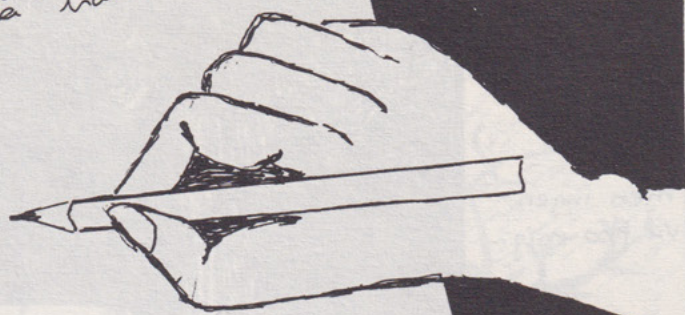
- og så på bakken i skyggen.

Vi havde et idmærket forhold til hinanden. jeg elskede hende, og det var et stærkt af vemod ved tanken om hende alene i mørket på højen.

- hvem ved måske var hun ikke alene, hingik i for at døde, og hvem får at vide hvad der skete derude!

Senere sagde alle, at jeg gik med hende. Ingen havde sat mig
 under træet den aften. De havde set os gå hånd i hånd
 og set glade ud - sagde nogle.

Jeg faldt isøven under træet.

vågnede frysende ved solens første stråler

-og jeg blev grebet af en pludselig frygt

der var så stille

isøven tav fuglene

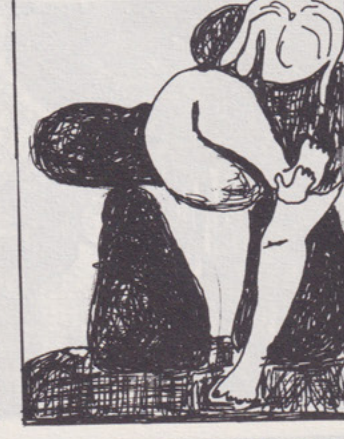
jeg løb mod højen

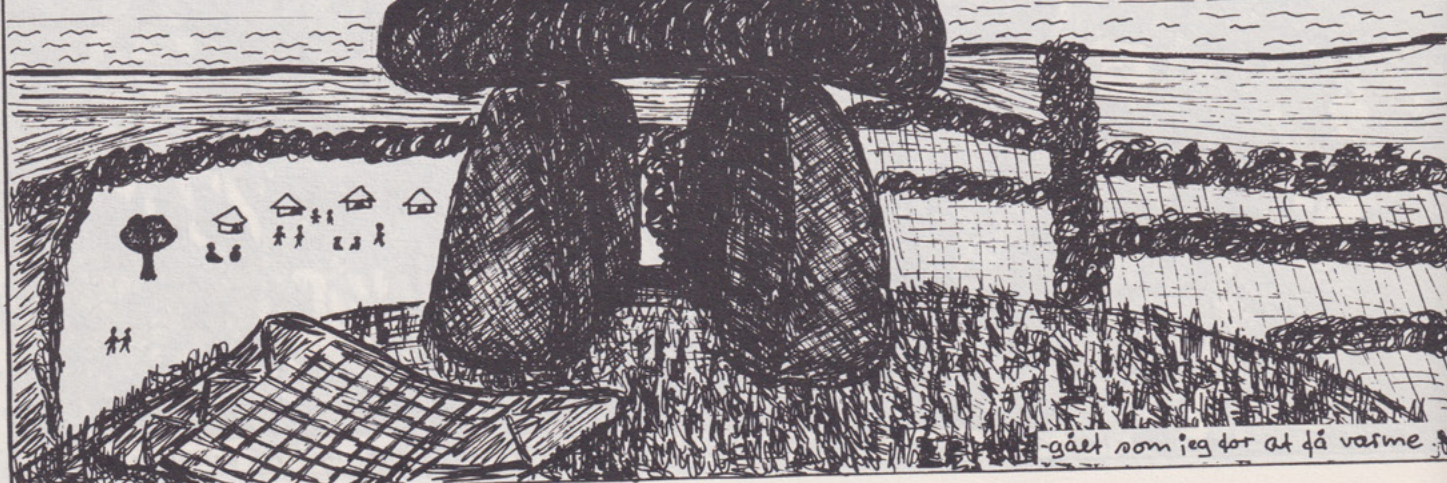
Stødte mig på en sten

-men du var intet usædvanligt

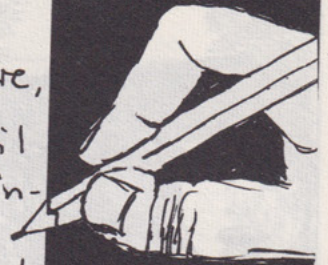
Hendes tæppe lå på jorden

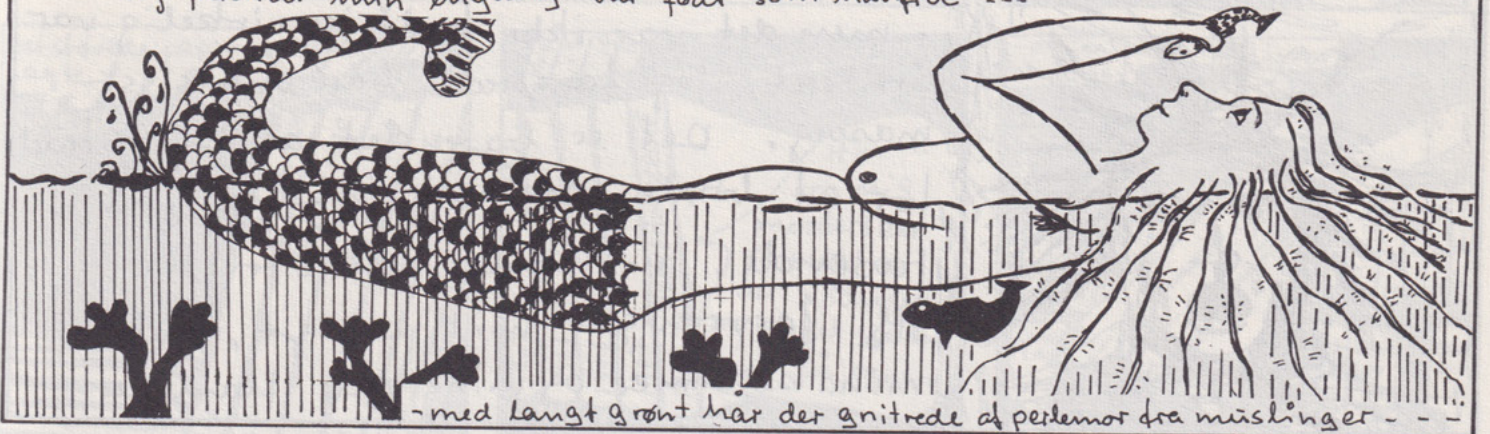
-og jeg tænkte hun var gået -

-gået som jeg dor at få varme

Det var først da hun ikke vendte tilbage det blev underligt. alt blev som forhekset, ingen troede mig længere, den kunne hun ikke have forladt, - gået til stranden havde hun ej - der havde siddet kvinder hele natten og kikket på månen. Badet havde hun ikke - hun hadede vand - det sidste hun ønskede sig var at drikke, hun hadede fisk - - - - -

--- og påstod hun engang var født som havfrue ---

- med langt grønt hår der gnetrede af perlemor fra muslinger - - -

- men en dag hun skulle møde sine søstre ved perleporten, tog hun fejl af den og skæret fra et isbjerg og frøs ihjeld et sted mod nord.

Siden undgik hun havet det vidste alle.

Jeg blev endda lidt irriteret på hende!

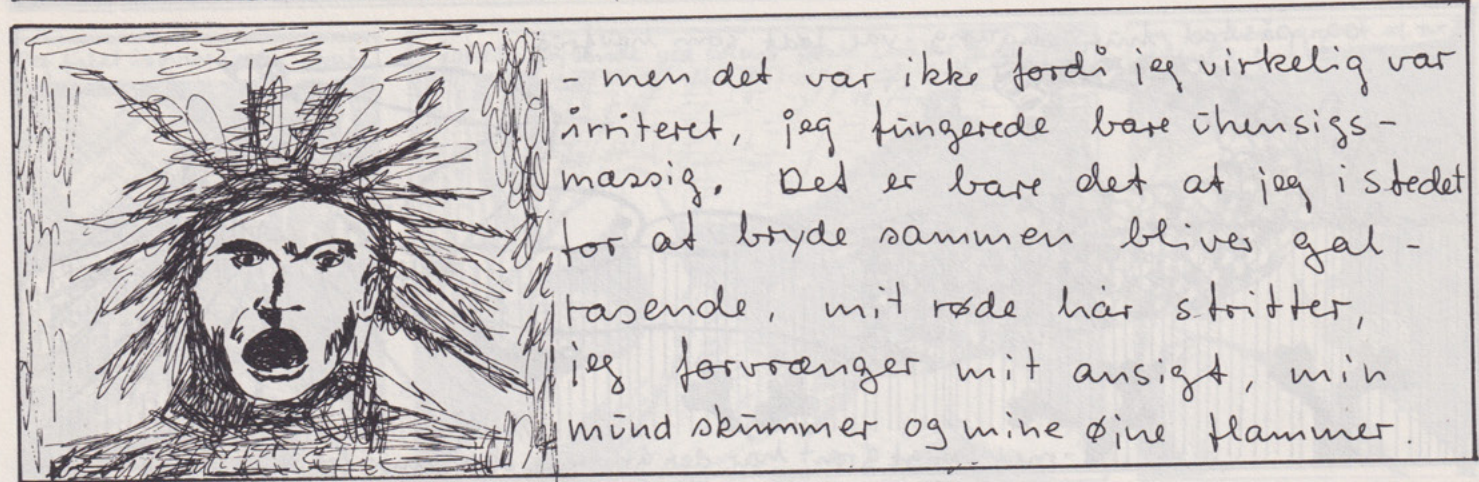
trampede 3gange rundt om stendyset

- mens jeg bandede sagte over hendes dramatiske inkarnationer -

Hvor typisk af hende -

Men den var så lille, og hun var ikke længere på den, man kunne ihvertfald ikke få øje på hende.

Dagen efter tog vi til den nærmeste by og efterlyste hende.

og jeg så på deres øjne -

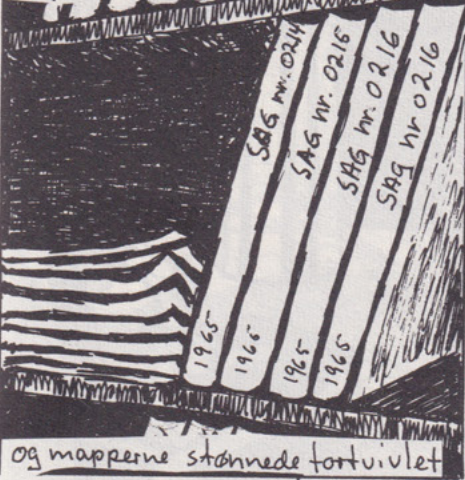

- og de troede mig ikke

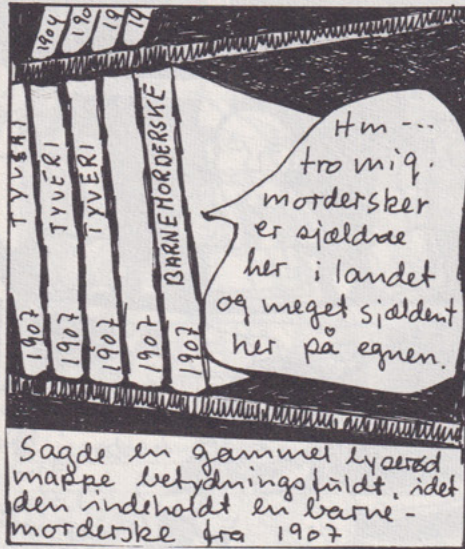
- og mistroen voksede om mig i det stille kontor

Det støvede papir lenitredte sagte

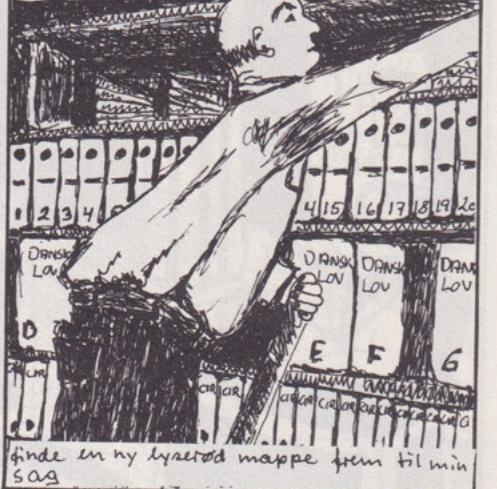
og mapperne stønnede fortvivlet

Hm... tro mig, mordersker er sjældne her i landet og meget sjældent her på egnen.

Sagde en gammel lysrød mappe betydningsfuldt, idet den indeholdt en barne-morderske fra 1907

- og jeg så den utilfredse kontotist

finde en ny lysrød mappe frem til min sag

Hun gik altså til højen og kom ikke tilbage

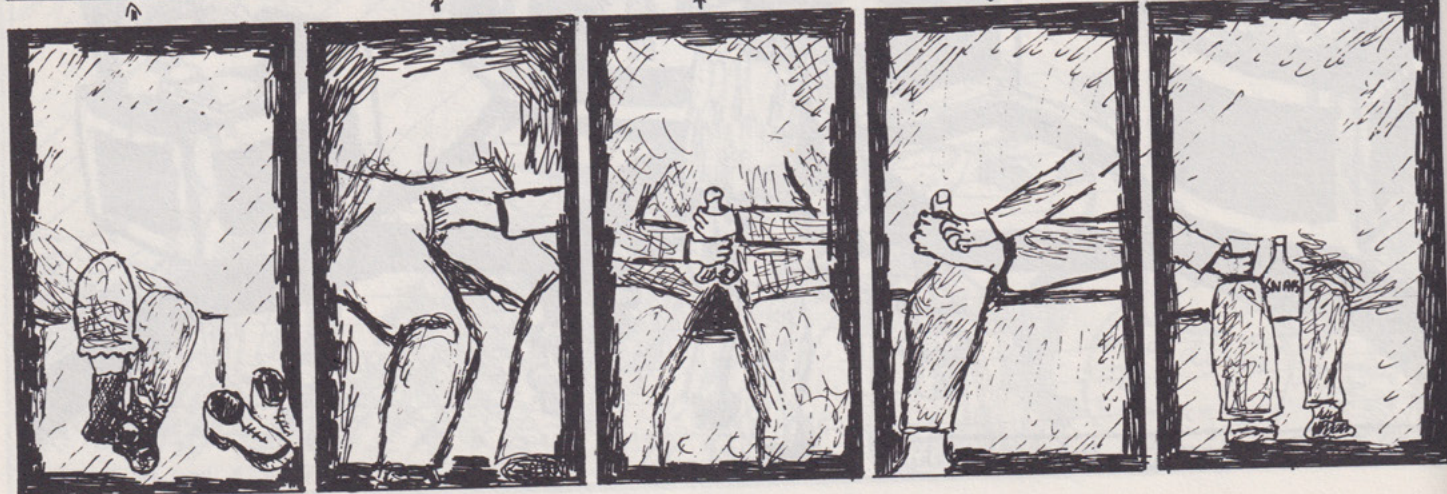
ja så må hun jo være der endnu

De er jo stærke

De kunne jo sagtens være hende

og kaste hende i vandet

jeg så på deres øjne - de troede mig ikke

Men hele den historie kender du jo, om ikke andet så fra avisen.

Ikke et menneske har meddelt politiet, at de har set den myrdede kvinde i live efter hendes farvel til

lesbisk mord

PÅSTAND MOD PÅSTAND
Som engen tegner i dag efter mere end eet års undersøgelser - kan det blive påstand mod påstand.

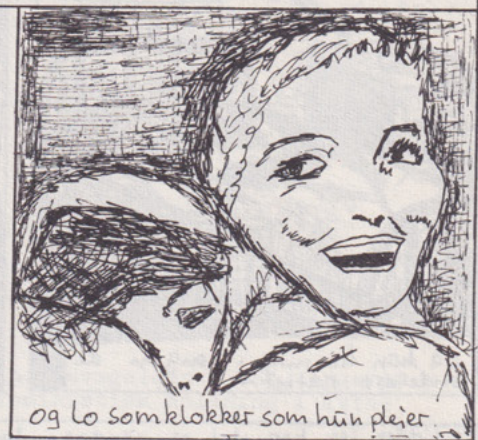
LESBISK SEX FØRER TIL SINDSYGE

var der en mand imellem

KVINDE AFSLØRET SOM SKAL LESBISKE SINDSYGE ANBRINGES PÅ MANDEAFDELING

Perverters pigesex endt med mord
VINDE-PROVO
ROVMORD
FRYGTES MYRDET
FENGSEL
HVORFOR?

Og i alder tid, i det år der er gået siden da, har hun været ved min side om natten

og jeg kærtegnede stille hendes krop

besøgte mig i drømme

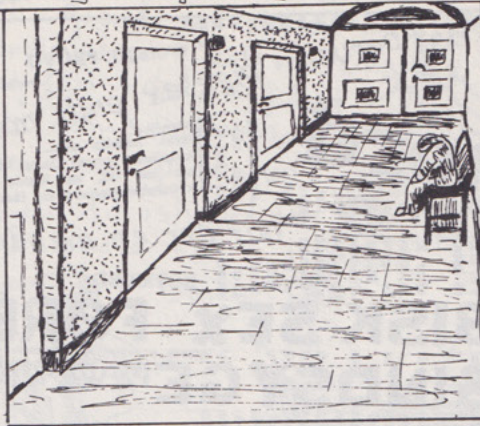
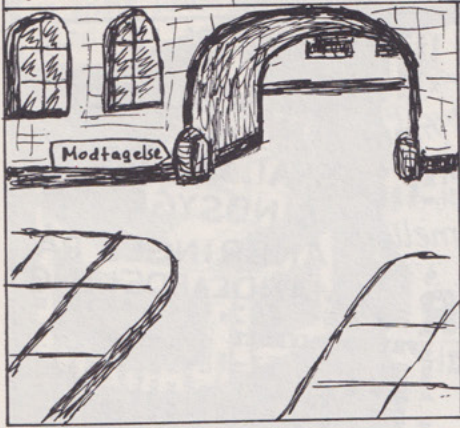
og lo som klokker som hun plejer

Hun var mig en stor hjælp i dette år - den eneste jeg kunne betro mig til.

Da jeg atter kunne se skoven, stod hun bag hvert træ og kaldte på mig

og solens stråler

Senere da politiet opgav sagen og overgav mig i Lagernes varetagt

Lå hun hos mig i sengen de endeløse nætter -

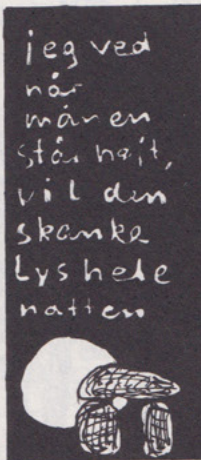

- og skjulte de farvestrålende neddyssende øjeblikke for mig.

Uden hende var jeg blevet gal i dette år.

Nu sidder jeg her, det er søndag. farven er rød som den nedgående sol -

jeg ved når månen står højt, vil den skænke lys hele natten

I år er her så ensomt -

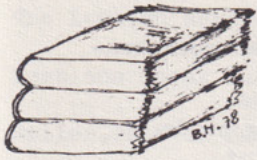
- men når jeg følger fuldmandens lys og går mod højen er jeg ikke ensom længere.

Vi ses i dine drømme.

Kærlig hilsen med krus og keys.

Marie

BOG-LISTE

Boglisten gør ikke på nogen måde krav på at være udtømmende. Den er sammensat efter hukommelsen og bøgerne er valgt sådan, at vi har bestræbt os på at medtage de bøger, der har gjort størst indtryk på os og fortrinsvis de nyeste. (Se iøvrigt KVINDER/KVINDER nr. 2, 1973 for ældre litteratur).

Mange af bøgerne er ikke oversat til dansk, og mange findes ikke på folkebibliotekerne og i boghandlerne, men må bestilles. Læg pres på din boghandler og dit bibliotek for at få dem til at købe bøgerne hjem. - Der er især mange af bøgerne fra de små amerikanske feministiske forlag, der burde oversættes. Hjælp til med at lægge pres på forlagene.

Opdelingen af stoffet er som følger:

1. Bøger om lesbiske: her indgår interview-bøger med lesbiske, debatbøger og idè-bøger om lesbianisme, lesbisk historie og litteraturhistorie samt biografier.
2. Lesbisk skønlitteratur: romaner, noveller og digtsamlinger af lesbiske om lesbiske.
3. Kvindehistorie.
4. Anden feministisk litteratur.

Under punkterne 3 og 4 er der kun medtaget et meget lille aktuelt udvalg, da mængden af stof er alt for omfattende til at præsenteret i sin helhed her. Den interesserede læser henvises til Kvindehusets Bogcafès bogliste og Københavns Bogcafès kvindebogslis te.

BØGER OM LESBISKE

- Abbott & Love: Sappho was a right-on woman, Stein and Day paperback, 1973
en beskrivelse af Kvindebevægelsen i USA fra lesbisk synsvinkel og en beskrivelse af forholdet mellem lesbianisme og feminisme
- Atkinson, Ti-Grace: Amazone Odyssey, Links Books, 1974
en kvinde beskriver gennem essays sin 'rejse' gennem kvindebevægelsen i USA, opgøret med mandssamfundet og forsvar for en militant, lesbisk feministisk holdning i kvindekampen
- Bergh, Steinar, Birgit Bjerck, Elin Lund: Homofile myter og virkelighed, Pax Forlag, Oslo 1978
en undersøkelse blant homofile kvinder og menn i Norge
- Birkby, Phyllis, Bertha Harris m.fl.: Amazone expedition, Times Change Press, USA 1973
en lesbisk-feministisk antologi
- Brantenberg, Gerd: Rejs jer fordømte, Carit Andersen/Finn Suenson forlag, 1974
humoristisk bog om det at blive/være lesbisk
- Brown, Rita Mae: A plain brown rapper, Daughters Inc., 1977
samling af politiske essays og analyser. Lesbisk feministisk bog
- Chalon, Jean: Portrait d'une seductrice, Stock, 1976
biografi om Natalie Clifford Barney, berømt lesbisk i 20'ernes Paris
- Country Lesbians, Womanshare, 1976
en kollektiv skrevet bog om et lesbisk kollektiv, som forsøger nye måder at leve sammen på, mht. penge, forhold, arbejde og magtfordelinger
- Dickson, Lovat: Radclyffe Hall at the well of loneliness, William Collins, 1975
biografi om Radclyffe Hall's og Una Troubridges liv sammen
- Dyer, Richard ed.: Gays & Film, British Film Institute, London, 1977
- Foster, Jeanette: Sex variant women, Diana Press, 1976
om kvinder, der har skrevet med lesbisketemaer i deres bøger
- Friele, Karen-Christine: Fra undertrykkelse til oprør, Gyldendal, 1975
- Galana, Laurel & Gina Govina: The new lesbians, Moon Books, Berkeley California
interviews med kvinder i USA og Canada
- Højgaard, Gunna: Kære forældre, Demos 1978
interviews med lesbiske om deres forhold til familien
- Johnston, Jill: Gullibles travels, Links Books, London 1974
- Johnston, Jill: Lesbian Nation, Touchstone, Simon & Schuster, 1973
samling af essays om lesbisk feminisme
- Klaich, Dolores: Woman & Woman, Morrow Paperback Edition, 1975
lesbianisme belyst med kvindebevidsthed. Om sex, psykologi, historie + nutid
- Lindkvist, Kent og Karin Moritz: Förtryck och homosexuell försvarskamp under 1900-tallet, Zenith nr. 43, 1975
- Loving Women: The nomadic sisters, 1976
en slags håndbog i lesbiske måder at elske på, med illustrationer
- Mackenzie, Compton: Extraordinary women, New York, Vanguard, 1928
nøgleroman om alle de kendte lesbiske i 20'ernes Paris

- Martin, Del og Phyllis Lyon: Lesbian/Woman, Bantam Books, 1972
en bog om hvad og hvem lesbiske er, skrevet af to kvinder med 20 år i den amerikanske lesbiske bevægelse, Daughters of Bilitis
- Mavor, Elizabeth: The ladies of Llangollen, Penguin Books, 1973
biografi om to kvinder, der levede sammen i 40 år i Wales i 1780'erne og havde en meget stor og kendt omgangskreds
- Nicholson, Nigel: Portrait of a marriage, Bantam Books, 1974
biografi om Vita Sackville-West, hendes ægteskab og hendes stormende forhold til forskellige kvinder
- Olivia (Dorothy Strachey-Russy): Olivia, Hogarth, London 1949
nøgleroman om de kendte lesbiske i Europa ca. 1920 og om de pigeskoler, de alle gik i hos den kendte Marie Souvestre, som sammenlignes med Sappho
- Parker, Tylor: Screening the sexes, Homosexuality in the movies, Anchor Books, New York, 1972
- Vivien, Renée: A woman appeared to me, Naiad Press, 1976
selvbiografi om Renée Viviens forhold til Natalie Clifford Barney
- Rule, Jane: Lesbian images, Pocket Books, 1977
korte biografier om de kendte lesbiske forfattere
- Secrest, Meryle: Between me and life, 1976
Romaine Brooks biografi. Den kendte lesbiske maler, der levede sammen med Natalie Clifford Barney, også kaldet Amazonen
- Stewart-Park, Angela & Jules Cassidy: We're Here, Quarter Books, London, 1977
samtaler med lesbiske kvinder
- What lesbians do, Godiva, 1975
en håndbog i hvordan kvind gør. Illustreret
- Wickers, George: The amazone of letters, W.H. Allen & Co, 1977
biografi om Natalie Clifford Barney
- Wolff, Charlotte: Love between women, Gerald Duckworth & Co Ltd. London, 1971 og 1973
- Wyland, Francie: Motherhood, Lesbianism and Child Custody, Falling Wall Press Ltd., 79 Richmond Road, Montpelier, Bristol BS6 5EP, England - et hefte

LESBISK SKØNLITTERATUR

- Aldridge, Sarah: The latecomer, The Naiad Press, 1974
- " - " : Tootie, The Naiad Press, 1975
- " - " : Cytheria's beeth, The Naiad Press, 1976
lesbiske kærlighedsromaner, alle med happy endings
- Arnold, June: Sister Gin, Daughters Inc., 1975
lesbisk roman om kvinders forhold til hinanden, om skiftet i magtbalancen i et parforhold. Alle kvinderne er over 40
- Arnold, June: The Cook and the carpenter, Daughters Inc., 1973
en lesbisk feministisk roman skrevet i intetkøn om et kvindekollektiv, dets problemer og glæder
- Barnes, Djuna: Nattens skove. Oversat af Ulla Ryum. Udkom 1964. (New Directions Paperbook nr.98, 1961)
lesbisk roman om en kvinde, der ruinerer livet for de mennesker, hun forholder sig til, hendes mand, deres barn og de to kvinder, der elsker hende
- Barnes, Djuna: Ladies Almanac, N.Y. Harper and Row, 1972
en 'nøgleroman' om de kendte lesbiske i Paris i 20'erne, skrevet humoristisk
- Beal, M.F.: Angel Dance, Daughters Inc., 1977
lesbiskfeministisk kriminalroman
- Boyd, Blanche M.: Nerves, Daughters Inc., 1973
en roman om generationer af kvinder og spændingerne mellem mor og datter
- Brown, Rita Mae: Rubyfruit Jungle, Daughters Inc., 1973 (findes også i paperback)
en sjov og dejlig bog om, hvordan det er at vokse op som tidlig bevidst lesbisk kvinde i USA. Ærlig, vulgær, politisk og sjov
- " - " : In her day, Daughters Inc., 1975
roman om en etableret, studeret lesbisk kvindes forelskelse i radikal feministisk lesbisk. Dejlig, spændende og sjov
- " - " : The hand that cradles the rock. Digte
- " - " : Songs to a handsome woman. Digte. Diana Press, 1973
digte skrevet til en enkelt kvinde, som RMB blev forelsket i mod sin bevidste vilje
- Burch, Pat: Early Losses, Daughters Inc., 1973
en kvindes voksen op til en bevidsthed i 60'ernes USA
- Colette: Le Pure et l'impure. 10 evres completes, Fleuron, Paris, 1950
lesbisk roman
- Harris, Bertha: Lovers, Daughters Inc., 1976
lesbisk kærlighedsroman om en spændende kvindefamilie
- Howard, Elizabeth Jane: Odd girl out, Penguin Books, London
- Leduc, Violette: Therese og Isobelle, Hans Reizel, København, 1967
- " - " : La Batarde, Panther, England 1967
- Lesbian Home Journal. Diana Press, 1976
samling af lesbiske noveller, der tidligere er udgivet i The Ladder, lesbisk blad

- The Lesbian Reader, red. af Gina Govina og Laurel Galana, Amazone Press, California, 1975
lesbisk-feministisk antologi af noveller og essays
- Lesbians Speak Out, Womens Press Collective, 1974
samling af lesbiske digte, essays og noveller
- Miller, Isabel: Patience and Sarah, McGraw-Hill, 1972
to kvinders kærlighedsforhold og frigørelse fra samfundet i USA ca. 1870
- Millett, Kate: Flying, Paladin, 1976
selvbiografi om det at være feminist, at blive biseksuel+lesbisk
- " - " : Sita, Virago, 1977
beretningen om den besværlige afslutning af et forhold til en kvinde
- Nachman, Elana: Riverfinger Woman, Daughters Inc., 1974, USA
- Pass, Gail: Zoe's Book, Avon Pocketbook, 1977
roman om Bloomesburygruppen, dens lesbiske parforhold og især om to fiktive kvinders forhold til hinanden+ de andre i gruppen
- Piercy, Marge: Small Changes
- Renault, Mary: The Middle Mist, Popular Library, New York 1945
- Rich, Adrienne: Of woman born, Virago, 1977
en bog om det at være mor og forholde sig til sin datter og andre kvinder
- Riley, Elisabeth: All that false instructions, Angus & Robinson, 1975
roman om problemerne ved at udvikle sig lesbisk i det bonerte Australien
- Scheu, Ursula: Wir werden nicht als Mädchen geboren - wir werden dazu gemacht, Fischer, 1977
om hvordan voksnens forskellige måder at henvende/forholde sig til den nyfødte på fører til forskelle på drenge og piger
- Schwarzer, Alice: Den "lille forskel" og dens store følger, Fremads Fokusbøger, Kbh., 1976
- Singer, Frieda: Daughters in highschool, Daughters Inc., 1974
en antologi over, hvad disse unge kvinder i gymnasiet har skrevet med en voksende kvindebevidsthed
- Solanas, Valeri: S.C.U.M. MANIFESTO
- Stang Dahl, Tove: m.flere: JUSS & JUKS, Pax Forlag, Oslo, 1975
en arbejdsbog i likestilling
- Støvling, Britta: Åttertagedet, Författarförlaget, Stockholm, 1977

KVINDEHISTORIE:

- Gould Davis, Elizabeth: The first sex, Penguin Books Inc., USA 1972
- Diner, Helen: Mothers and amazones
- Edström, Vivi. Asta Ekenvall m.fl.: Kvinnomystik och kvinnopolitik ?, E&B Förlaget, Göteborg, 1974
kvindehistoriske studier
- Ehrenreich, Barbara & Deidre English: Hekse, jordemødre og sygeplejersker, Alfejul, København 1976
- Ekenvall, Asta: Manligt og kvindeligt. Kvinnohistoriskt arkiv 5, Akademiförlaget, 1976
idehistoriske studier
- Goldman, Emma: Anarkistiske erindringer, Borgens Forlag, København, 1976
- Harding, Esther: Womans mysteries
- Höjer, Signe: Mary Kingsley
- Liversage, Toni: Fædre og døtre, Tiderne Skifter, København, 1976
- Pomeroy, Sarah B.: Goddesses, Whores, Wives and Slaves, Women in classical Antiquity, Schocken Books, N.Y., 1976
- Power, Eileen: Kvinden i middelalderen, Wormianum, 1977
- Reed, Evelyn: Womans evolution from matriarcal clan to patriarcal family, Pathfinder Press Inc., N.Y. 1975
- Sjøø, Monika: Den store kosmiske mor, Regnbuetrykk, Norge, 1976
- Smedley, Agnes: Kun en kvinde, Fremad, København, 1975
- Smedley, Agnes: Portraits of chinese women in revolution, The Feminist Press, New York 1976
- Stone, Merlin: The paradise papers, Virago, Quartet Books, London 1976

ANDEK FEMINISTISK LITTERATUR

- Baker, Patricia: Feministisk selvforsvar, Demos 1978
- Black, Betty og Casey Bishop: The Sisterhood, W.H.Allen & Co. Ltd., 1977
feministisk roman om en gruppe kvinder, der går sammen om at kastre flergangsvoldtægtsforbrydere. Ikke særlig solidarisk overfor lesbiske
- Brantenberg, Gerd: Egalias Døtre, Pax Forlag, Norge, 1977
- Brownmiller, Susan: Mod vor vilje-mænd, kvinder og voldtægt, Samlerens Billigbøger, København, 1976
- Chesler, Phyllis: Women and Madness, Avon Books, NYC, 1972
- Clod, Bente: Opbrud, Kvindetryk, 1978
digtsamling med digte til og om kvinder, ofte med lesbisk tema
- " - " : Kvinder må aldrig mere tabe hinanden af syne, Forum A=S, 1977
antologi af ting skrevet af kvinder. Dejlig og lesbisk

- Haskell, Molly: From reverence to rape-the treatment of women in the movies, London, Penguin Books 1974
- Haugsgjerd, Svein og Frederik Engelstad: Seks samtaler om psykiatri, Reitzel, 1977
interviewet med Luce Irigaray om 'Kvinder i eksil'
- Hite, Shere: The Hite Report, Dell Publishing Co., Inc., New York, 1976
amerikansk undersøgelse af 3000 kvinders seksualitet
- Höjer, Signe: Kvinnomakt, Tema, Stockholm, 1970
könsroller i tropikerna
- Irigaray, Luce: Speculum de l'autre femme, Paris 1975
- Lanson, Lucienne: From woman to woman-a gynaecologist answers questions about your body, Penguin Books Ltd., 1977
- Lykkjen, Asta Magni: Voldtægt, Tiderne Skifter, København, 1976
en bog om kvindeundertrykkelse
- Marcus, Maria: Den frygtelige sandhed, Tiderne Skifter, 1974
en brugsbog om kvinder og masokisme
- Millet, Kate: Prostitution - en åbenhjertig samtale med Kate Millet, Hønsetryk, København, 1976
- Morgan, Robin: Sisterhood is powerfull, Vintage Books Edition, 1970
antologi af skrifter fra Womens Lib
- " - " : Monster, Digte, Piratudgave, 1977
feministisk digtsamling, der blev forbudt, fordi den var for provokerende
- Piercy, Marge: Woman on the edge of time, Fawcett Crest Books, USA, 1976
- Rich, Adrienne: Of woman born, Norton, NYC, 1977
- Rule, Jane: The desert of the heart, World, New York, 1965
- " - " : Against the season, Saturday Reviews Press/E.P.Dutton, 1971
- " - " : The young in one anothers arms, 1977
romaner med lesbiske temaer
- Rush, Joanna: The female man, Star Book/W.H.Allen, 1977
lesbisk feministisk meget radikal science fiction om udviklingen af et samfund uden mænd, hvor kvind formerer sig ved parthenogenesis
- Sargent, Pamela(ed.): More woman of wonder, Vintage Books, New York, 1976
science fiction novelette
- Stefan, Verena: Huden under min hud, Gyldendal, København, 1976
selvbiografiske optegnelser, digte, drømme og analyser
- Stein, Gertrude: Fernhurst, Q.E.D. and other writings, Liveright, 1971
første og eneste gang, Gertrude Stein skrev åbent om lesbianisme. En novelette med autobiografiske undertoner, om to kvinders forhold
- Suyin, Han: Winterlove(Cast but one shadow), Panther, 1973
novelette om to kvindelige medicinstuderendes kærlighed til hinanden
- Vasbo, Vibeke: Al den løgn om kvinders svaghed, Tiderne Skifter, 1976
- Vinant, Fran: Dyke Jacket, Poems and songs, Violet Press, P.O. Box 396, N.Y.C.
- Wittig, Monique: The Lesbian Body, Bard Books, England 1975
- Wolff, Charlotte: An older love, Virago, London, 1976

BIBLIOTEK OG ARKIV
FØRBRUNDET AF 1948
LANDSFØRENING FOR BØSSE OG LESBISKE

TID OG STED

LESBISK BEVÆGELSE KØBENHAVN

Kvindehuset
Gothersgade 37
1123 København K

telex: (01) 145171

Kontor : tir. og fre. kl. 18-20.

Fællesmøde : 1. og 3. fredag i måneden kl. 20.

Introduktion : mandag efter fællesmøder kl. 20

KVINDELESREN. 16. juni - 25. august 1978.

Mastrup
4562 Sejersø

telex: (03) 490231

Giro: 3297462

KVINDER-KVINDER

kan fås i kvindehusenes bogcaféer
og i Københavns Bogcafé

eller ved at sende kr. 10,- + porto 1.80
til Lesbisk Bevægelse, giro 3297462

Vi kræver selvforsvar
for kvinder
under frihedsloven
- støt på giro 5313015

LESBISK BEVÆGELSE HERNING

Kontakt:

Lisbeth Nissen
Østre Sneftrupvej 26
7451 Sunds

telex: (07) 145376

LESBISK BEVÆGELSE ÅRHUS

Kvindehuset
Nørregade 6
8000 Århus C.

Kontakt : Anne-Marie
telex: (06) 113789

Lille Rosenborg
Kvinderørtskolehuset
Åbenrå 33
1124 København K

åbent : tors.-fre.-lør. 20.-02.

Medlemmer af F-48 fri entre
Gæstekott : kr. 10,- pr. halvår.

KVINDE HØJSKOLEN

Kontakt :

Birgitte Due
Rektormestervej 90
2400 København NV

Lesbiske øjne
ser verden
anderledes

BIBLIOTEK OG ARKIV
FØRBUNDET AF 1948
LANDSFORENING FOR BØSSER OG LESBISKE